

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

ԶՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԹԻԻ 158

1 ՕԴՈՍՏՈՍ 1914

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵԼԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ

ՏՕՒԱՑՈՅՑ

Oquus.	2 + 4ր. աձ.	Բ. Զկնի Վարդավառի :
	3 Բշ. ալ.	Ս. Աթանազիենայ եպիսկոպոսին եւ
սասն առակերաց նորա եւ հինգ վկա-
յիցն : եւ սրբոց վկայիցն Անտոնինոսի,
Անիկսոսի եւ Փոսինոսի :
	4 Դշ. քձ.	Ս. Մակարայեցւոցն Եղիազարու քա-
հանային եւ Շամունենայ եւ եօթն որդ-
ւոցն :
	5 Դշ. քկ.	Պահոց :
	6 Եշ. գձ.	Ս. Սովիայ եւ երից դասերացն նորա
Պիսիսի, Ելպիսի եւ Ազապի : եւ
Քրիստափորի վկային եւ երկուց կա-
նանցն Կալինիկեայ եւ Ակիւլինեայ :
	7 Ուր. զկ.	Պահոց :
	8 Շք. դձ.	Եփեսոսի սուրբ ժողովոյն երկերիւր
հայրապետացն :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԲ

Ե Ս Թ Ե Ր

ՈՂԲԵՐԴՈՒԹԻՒՆ ՌԱՍԻՆԻ

Թ Ա Ր Դ Մ Ա Ն Ե Ց

ԽԱԶԻԿ Վ. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ

Տպ. «Կ. Արձագանգ» ի: Գիմ 3 դահեկան :

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵԼԵԿԱԳՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԲԱԹԱԹԵՐԹ

Չորրորդ տարի Թ 1 Օգոստոս 1914 Թիւ 158

«Սրբազան Քահանայապետն Պրոտ Ժ. կր մաղթէ որ Կաթողիկէ Աւագանց շաքարաքերը շա-
րունակէ Հայաստանի կաթողիկէ ժողովրդոց մէջ, մասնաւոր ի զատաւ, փրկարար առաքելութիւն մը կա-
սարէ, ի բարգաւաճանս կրօնից եւ ի հոգեւոր օգուտ հոգիներու: Այս մաղթանաց արդիւնաւորութեան համար
Սրբազան Հայրն սրտազին կ'օրհնէ յիշեալ Շաքարաքերը, ինչպէս նաեւ անոր խմբագիրներն եւ ընթերցողները»:

Համակ Կարդ. Մէրի Տէլ Լայի. առ Ամեն. Տ. Պօղոս Պետրոս ԺԴ. Թեոքեան Հայ Կաթողիկէ Պատրիարք Սրբապետ
23 Նոյեմբերի 1912, ընդ 60780 քուտմարտաւ:

ԴԵՊՅԵՐ ԵՒ ՍԿԶԻՐՈՒՆՔՆԵՐ

ՓԱՐԻՍԱԿԱՆ ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մենք, ինչպէս որ ի տալ պատահութեան
կամ հարկին, ի վեր կը հանենք հերձուա-
ծին եւ ազանդաւորութեան մոլորութիւններն
ու ազիտաբեր վնասները, գո'նէ բարիները
ղգուչացնելու համար, նոյնպէս՝ եւ առաւել-
լաւոյն իսկ պատճառաւ եւ իրաւամբ, մերթ-
ընդ մերթ կը հրատարակենք Կաթողիկէ ու-
թեան՝ մանաւանդ պատմութեան վերաբե-
րութիւն ունեցող հին յիշատակարաններ,
վաւերաթուղթեր: Մեր այս ձեռնարկը՝ իբր-
չատ գովելի, փափաքելի եւ գնահատելի
դատուեցաւ բազմաթիւ ուսեալ, ուշիմ, բա-
րի, եւ ոչ միայն կաթողիկէ, այլ եւ նոյնիսկ

անկողմնակալ չկաթողիկէ անձինքներէ. եւ
այդպէս ըլլալը բնական էր. դարուս յա-
ռաջադիմութեան եւ լուրջ ու գիտական խոր-
հողութեան արդիւնք մըն էր այդ. վկայ՝
Եւրոպայի եւ այլ քաղաքակրթեալ միջավայ-
րերու սովորութիւնը եւ զգացումը:

Սակայն մեր քով դժուար է ամենուն հա-
ճելի ըլլալ. ձրի կը պախարակուի. բայց
բարեկախտաբար՝ տգէտներէ եւ, հիմա՝ մա-
նաւանդ, կուսակցականներէ. որոնց ո'չ այլ
ինչ կայ սուրբ, բարի եւ գեղեցիկ, եթէ ոչ
իրեւնք, եւ հետեւաբար իրենց գաղափարը,
իրենց համոզումը, իրենց միտութիւնները:
Անիրաւ չէ՞ այդ, անգութ չէ՞, անմարդա-
վայել, բռնաւորական, անգիտական ու ազի-
տական չէ՞ այդ. — Ի հարկէ. բայց ինչ ը-
նենք, այդպէս է. իրաց հարկն է, ստի-
պումն է. անողոք հակասագիր է. Զուրը
միշտ վար կը վազէ. կրակը կ'այրէ. սուրը

կը խոցէ . իսկ զմեզ անպատճառ կը հար-
ուածէ . . . Կուսակցականը, մարդ կամ թերթ,
թէեւ պճնուած ըլլայ կաթողիկէ անունով :

Արդ, անցեալները, ճամարտակող, ան-
գոյն եւ անլի եւ անստորագիր յօդուածի մը
մէջ, որ հրատարակուած էր, ըստ սովորու-
թեան, արգիլեալ թերթին մէջ, եւ յորում
անանուէր աջ ու ձախ ասպետական յարձա-
կումներով՝ յաւակնոտ ու ժանգոտ, բուծ
ու փուտ սուր կը շողացնէր, ա'յնչափ փի-
լիսոփայելով ո'րչափ առակին գորտը եղաւ
եզ, այդ գրիչը, կ'ըսենք, այդ յօդուածին
մէջ, ի մէջ այլոց, կը ճգնէր յանդիմանելու
զմեզ անո'ր համար որ հին վաւերաթուղ-
թեր կը հրատարակենք, որով, իբրեւ թէ,
կը վիրաւորենք եղեր մեր ազգակիցները,
մեր տոհմակից եղբայրները, ըսել կ'ուզէ էջ-
միածնականները . հին հալածանքներու պատ-
մութիւններով, հին դէպքերու—մոռցուելիք
դէպքերու—քրքումով, կը վերաբարձենք
եղեր հին քէնն ու ոխը . համերաշխութեան
դէմ որոմներ կը ցանենք եղեր, եւն . իրեն
ըսել ուզած իմաստներն են ասոնք . ասոնց-
մով կը դատաւիտէ ու կը դատապարտէ
զմեզ . բայց ծիծաղական վսեմութեան կը
բարձրանայ երբ՝ յանուն իր եւ իրեններուն,
կը պատգամէ թէ այդ անցեալ անիրաւու-
թիւնները «Մեք առդեքն ներեցիմք»:

Ո'րքան ցաւալի է որ մեր մէջ կը գրո-
տւին, թէեւ սակաւաթիւ, այնպիսիներ, ու
րոնք՝ թո'ղ ոճը, այլ եւ գիտութեան տար-
րերն իսկ անգիտանալով կը յանդգնին նետ-
ուելու հրապարակի վրայ եւ յօդուածներ
գրելու . երեւնալու, խօսելու մարմաջը, Ե-
փեսեան հրաշալիքն հուրք դատող Երոս-
տրատի ախտը, ամբարհաւածութիւն : Այդ
յօդուածագիրը չ'անդրադառնար թէ ինք-
զինքը կը դատապարտէ եւ ծաղրելի կը
դառնայ իր կուսակցական աններողութեամբ,
երբ կը հրամայէ լռել նաեւ Պատմութեան
Զտեմնուած եւ ողբալու արժանի յաւակ-
նութիւն : Ինչ . աս ան վիրաւորած ըլլա-
լու անհիմն, յերիւրեալ եւ ինքնասաց են-
թադրութեամբ հրամայել, սաստել Պատմու-
թեան, Հնութեան, Դարերու . ո'հ, ուսկից

եղաւ այս ապաժաման խաւարասիրութիւնը,
այս Աստիղայական ասպատակութիւնը : Ին-
չո՛ւ ուրեմն դարերէ ասդին վեր ի վայր կ'ըլ-
լայ Եւրոպա եւ աշխարհ, կը հետազօտուին
հին մատենագրաններ, անլոյս դիւաններ .
անլուր աշխատութիւններով, յուսահատու-
ցուցիչ հսկումներով, վիթխարի ծախքերով
կը քննուին ձեռագիրներ, կը պեղուին գա-
ւառներ, գանձերու փոխան կը յախտակ-
ուին ասորական կղմիւտներ, եգիպտական
պապիրոսներ, յունական եւ հռոմէական վի-
մագիրներ, տոսպեան եւ հայկեան բւեւոա-
գրիւնք . ինչո՛ւ այսքան զոհողութիւն՝ ձեռք
ձգելու մաղաղաթի կտորներ, զրուածքի
փշուրներ . . . որոնք ամէնքը . . . կը հրատա-
րակուին : Եւ պաւմագիրներ անթիւ անհա-
մար, ճշգրտապատում եւ անաչառ, նոյն իսկ
իրենց համոզմանց ու կուսակցութեան հա-
կառակ վաւերաթուղթերը կը հրատարակեն,
միայն ի ոէր ճշմարտութեան, եւ պիտեա-
կան աշխարհէն կը խլեն ծափեր, կը քաղեն
գափնիւնք :

Եւ զմեզ կա'յ դատապարտող այս ան-
զուգական ծառայութեան համար . . . Ո՛վ
Ապեղղէս, ե'կ տես որպիսի՝ կօշկակարներ
որ կօշիկէն վեր կ'ելլեն . . . Ինչ անհեղեղ
քան, դատապարտուիլ այնպիսի՝ գործոյ մը
համար, որ՝ թէեւ մասնաւոր ճիւղի մը յատ-
կացուած է, այլ միշտ մեծ ծառայութիւն է
ազգային պատմութեան . պէտք էր մանու-
ւանդ՝ որ ո'չ միայն շնորհակալ ըլլային, այլ
եւ իրենք ալ աշխատէին նմանօրինակ փու-
թով օժտել փարթամագնիւ ազգային պատ-
մութեան մատենագրանը . . .

Մանաւանդ որ պէտք է զիտել թէ սոյն-
գունակ հրատարակութիւնները մեզի՝ կա-
թողիկէիցս համար մասնաւոր եւ բազմա-
կողմանի օգուտներ կը մատակարարեն : Նախ
եւ առաջ կը սորվեցնեն մեզի մեր հին պատ-
մութիւնը, անցեւորաձերը, մեր հին կաղ-
մակերպութիւնները, սովորութիւնները, մեր
հին հաւատքը, աւանդութիւնները, մեր
նախահարց տկարութիւններն ու կորույր,
առաքինութիւններն ու փառքերը, անոնց
հաւատքի համար քաջածները . «Որ ինչ գրե-

ցան, ի մեր վարդապետութիւն գրեցաւ» (Հո. ԺԵ. 4). «Այն ամենայն օրինակաւ անցանէր ընդ նոսա, բայց գրեցաւ վասն մերոյ խրատու» (Ա. Կոր. Ժ. 11):

Բաց աստի ներկայ բազմաթիւ ընտանեաց համար պանծ մը կը համարուին այս հրատարակութիւնները. քանի որ հոն կը գտնեն և կտրօտով կը կարգան իրենց նախնեաց ցանկալի անունները և անոնց կեանքին ինչ ինչ մանրամասնութիւններուն վերահասու կ'ըլլան:

Այլ թէ այդ անորակելի յօդուածագիրն ուղէ մեզի բռնաւորել յետին միտքեր դիտումնաւոր միտքեր, այդ լո՛կ իր բարուրանքն է և իրեն կը վերադարձուի: Մենք բնա՛ւ երբէք քէն և ոխ չունինք, որո՛ւ որ ալ ըլլայ. բնա՛ւ երբեք, կը հասկնա՞ք: Մեր Փրկիչը հրամայած է մեզ զայդ, ո՛չ իբր միծ բան մը, այլ պարզապէս իբրեւ պարտք, զոր կատարելով ո՛չ ոք պէտք է հպարտանայ. մենք քեզ չունինք էջմիածնականաց դէմ եւ չունեցանք երբեք. այլ եթէ անոնք կարգալով այս ստուգապատում դէպքերը, ամօթոյ բնական զգացում մը ունենան, այդ ալ մեզի համար պատահական կը համարուի, եւ անոր չենք կրնար զոհել Պատմութիւնը: Այլ սա՛ ստոյգ է, կը կրկնենք, թէ մենք քէն և ոխ չունինք անոնց դէմ և անոնց դէմ քէն չունեցան նոյնիսկ անոնցմէ հալածուած և սպաննուած մեր նախնիքը, այլ աղօթեցին անոնց համար: Մենք ներած ենք անոնց, այո՛, այն ժամանակ մեր հայրերն ալ ներեցին: Բայց ըլլա՛յ թէ առանց ուշադրութեան անցնիք թէ՛ այս ներման և յօդուածագիրն ներման մէջ վրէժը կան...:

Յաւալին այն է սակայն և զարմանալին, որ անո՛նք, էջմիածնականները, որոնք մեզմէ բնաւ չարիք մը չեն տեսած, անո՛նք չեն ներեր մեզ: Ի՛նչ անխմանալի բան. անոնք միշտ կը հալածեն զմեզ: Կաթողիկէութեան մասն է, նշանն է, փառքն է այդ, Քրիստոսէ խոստացուած, չարունակ հալածուիլ: Երկու հարիւր տարի նիւթապէս և խժդժապէս հալածեցին, հիմա գաղտնի, մաքրավէճական դաւով, ամէն առթի մէջ, անխնայ:

Հազիւ թշնամի մը ունենանք, ներսէն կամ դրսէն, մաթեմատիքական անհրաժեշտ ճշգրտութեամբ վստա՛հ եղէք որ՝ էջմիածնականք, այլեւայլ կերպերով, այո՛, բայց անշուշտ պիտի միանան մեր այդ թշնամոյն հետ: Ի՛նչ անողորք բախտ, որ «կուրճին տակ միտ խոր միտոյ կարեկեր խոցն»: Ի՛նչ բրինք ատոնց. զարգացողներ, ազգը, լեզուն, անհպելի բրինք կրօնքի սկզբունքները. Քրիստոսի միացուցինք հայը. ա՛յս ըսել է Կաթողիկէ-Հայ: — Սակայն, աւա՛ղ, փուշ եղանք աչքերնուն և նշաւակ նետերնուն: Արդարեւ Եփրեմներ, Աւետիքներ և նմանիքը պարզապէս պատմական, մշտնջական դէմքեր չեն. անոնք միշտ նոր կը մարմնաւորին, միշտ նոր կը կենդանանան:

Այսու հանդերձ, ինչ որ ալ ըլլայ, մենք կը սիրենք զանոնք, Քրիստոսէ հրամայուած սիրով: Քրիստոսի փոխանորդներն ալ հրամայեցին միշտ մեզի սիրել զանոնք, ի մասնաւորի Իննովկենտիոսներ, Եւգենիոսներ, Բենեդիկտոսներ, Պիոս Թ., Լեւոն ԺԳ., և Պիոս Ժ. ներկայ Քահանայապետը, որ իր 22 դեկտ. 1911ի թանկագին նամակովը կ'ապուրէ մեզ. «Սիրոյ այս ընդհանրականութենէ մի՛ արտաքսէ զանոնք, զորոնք Մեզմէ եւ ձեր Հասարակութենէն բաժնած է մոլորութիւնը... եւ օրինակաւ առ ձեզ ձգեցե՛ք եւ աղօթիւ օգնեցե՛ք»:

Միայն թէ մերթ ընդ մերթ կը քննադատենք զիրենք, եւ այդ իսկ ի սիրոյ: Զի նոյն Քահանայապետը կ'ըսէ թէ պէտք է աշխատինք որպէս զի «նանչնան իրենց մոլորութիւնը». ճանչնան թէ իրենց եկեղեցին՝ Քրիստոսին չէ. ճանչնան թէ ոչխարները որոնք պէտք է արածուին, կ'արածեն իրենց մէջ, և աշխարհականք տիրած են եկեղեցականներու վրայ. ճանչնան թէ իրենց այս մոլոր դրութեամբ զամ քան զգամ կրօնքը կ'երթայ, ու կը քայքայուի. և օր մը պիտի գտնուին ոչինչի մը, զէրոյի մը առջև, ու չարաչար պիտի հիասթափին ու պիտի ըսեն. «Այս այն այր է զոր երբեմն ծաղր առնեաք. Մեք անմիտք, Ուրեմն մոլորեցաք ի նանապարհէ նեւարտութեան... Զի՞նչ ըսն

եղեւ մեզ հպարտութիւնն.. Անց այն ամենայն իբրեւ զսուեր... Նոյնպէս եւ մեզ եղեալք՝ պակասեցաք. եւ առաքինութիւնն մեզմակ ոչ կարացաք ցուցանել. բայց ի չարիս մեր մաւեցաք» (Իմ. Ե.) :

Իսկ առ մեզ, անոնք՝ որ կ'ուզեն լռեցնել կաթողիկէ ձայնը, նովին գործով կ'ուզեն տարածել անխտրականութեան մահացու գաղափարը. կ'ուզեն ցանել անտարբերութեան որումը. անոնք՝ սուտանուն եղբայրակցութիւնը կը տանին մինչեւ ազգը՝ կրօնքէ, ազգակիցը՝ Բրիտանիա աւելի սիրելու, անոնք խաբէպատիր ազատութիւնը կը նոյնացնեն մահազգեցիկ ազատամտութեան հետ. եւ այսպէսով նախ՝ կ'ուզեն մարդահաճոյ ըլլալ, փաղաքշէլ էջմիածնականաց՝ խեղդել ճգնելով կաթողիկէ ձայնը, այսպանելով, ծաղրելով կամ արհամարհելով Հռոմայ գերիշխանութիւնը. ապա՝ բռնապետութիւն ըլլալ կը քարոզեն եկեղեցւոյ նուիրապետական կարգը, Բարեկարգութիւնը, Սկզբանց անյեղիութիւնը. հուսկ ուրեմն՝ կը ջանան դալթակեցնել միամիտները, տարահամոզելով զանոնք իրենց ուղղափառ հաւատալիքներէն, յապտամբութիւն գրգռելով, ամենայն ինչ յեղաշրջելով. Վերջ ի վերջոյ, ըստ իրենց հաշւոյն, պիտի գայ այն դժբախտ վայրկեանը, յորում ուղղափառութենէ տարամէտ գացող գիծը, ծայրամէտ պիտի մխոլի հերձուածին, յորում պիտի պատահեն ի ծուէնս, պիտի փռեկտեն, պիտի հերձեն քանդեն Հայ Կաթողիկէութիւնը. Ինչո՞ւ չէ, ըստ իրենց հաշւոյն, աշխարհ որ ի չարին կայ եւ Բրիտանիա թշնամի է, կը ժպտի իրենց՝ իր անագին ոյժերովը, իր՝ «Հօգազունի իրաւունք»ովը, իր ապականիչ յանկուցումներովն ու ցանկութիւններովը, իր՝ «Ոսկւոյ սուրբ փաղքովը, իր «Ոսկի Հորձերովը, այլ մանաւանդ իր ժամանակաւոր փայլերովն ու յաղթանակներովը, իր աղանդաւոր փաղանդներով, իր եռանկիւնապաշտ Բելիարական թաքթաբուր, անմաքուր խաւարասիրութեամբ, այս է... իր Ֆրանմասօններով:

Էական կէտ մը կայ սակայն, զոր այս

պարոնայք իրենց մաթեմատիքական այս հաշիւներուն մէջ կը մոռնան. անոնք կը մոռնան... զԱստուած. որովհետեւ՝

«Տե՛ր ծիծաղեսցի զնոք»:

ՀԻՆ ՎԱԽԵՐԱԹՈՒՂԹԵՐ

Օ Ր Ա Փ Ի Ր

ՄԵԾ ՀԱԼԱԾԱՆՔԻՆ

ՈՐ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԻ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵՑ ԿԵՂ

(1827 — 1830)

Չարեանպա Փետր. 8. — Եւսեփ օղլունուն հէմիրէսինին գըզը Բայխանէի քաղաքը պ Բայսէրիէ սիւրտիւլէր տէֆա պու կիւն քաղաքը պար պիւր քաջ քիշիլէրի օ թաքմտան քի վասէ իսթէմիշլէր իսի Բաթրիքտէն տիւշիւնէլիմ տէի: Հայլար պունլարըն լաֆընա պաքմայլպ, մէրամէրի նէ իտէճէք իսի իսէ, քայտ իթմէյէրէք թիւրլիւ պահանէլէր իլէ կէօրտիլէր իճրալը ուղուրուղուլլալը:

Բեքեհմայէ 9. — Պէյ օղլունտա Թէրզի Վըզ արթին օղլու Թէմալէփիճի Չըֆըտ Ակօրուն էվինտէ պունըն րէհի իլէ 9 քարը 1 արդունալ հաղարրուլար, վէ հիւնքիար ճուսա նամաղը սէլամիլըղա վարուրքտա, սունարլար քէհատը չիւն պունլար ֆուքարէ մաքիւլէսի օլտուլլարընտան, էօթէտէն պէրիտէն 5 էր 10ար զրուշ Թօրլայլպ էօլլէ հաղալըրըլար, վէ քարըլարըն իսիմէրի պունլար տըր. 1. Կիւրճի օղլու իյնէճի Բիրքուրուն էհլի Միանծարայ, 2. Շամուանճընըն էհլի Կատարինէ, 3. Թօթալ Կարուպետին էհլի, 4. Պուրսալը սիմքէշ Մըկըրըն էհլի Վարդունի, 5. Ուլայըճընըն քըզը Թաղունի, 6. Հալէպլի քարըսը էրանիկ, 7. Շիւլինին քըզը, 8 Չաղանօղուն էհլի, 9. Ճերմակըն քայըն վալիտէսի:

Ճումաա կիւն 10. — Պալատէ զիքր օլընան 8 քարը արդունալի սունտուլար հիւնքեար Այա Սօֆիատան չըքար իքէն հաղըլար

նրն մէֆուսու պու խոտի, Ամա՛ն, էֆէնտիմ, աղիզ պաշնն իշին օլսուն՝ նէ՛ տիր պու. Բաթրիին էլինտէն չէքտիմիզ, Փատիշան էմրի տիր տէյիւպ հէր տիրլիւ զալիմլի իտէօր Աման, Ինայէթլիւ էֆէնտիմ, Ալլահ աչգընա պիզի պու զալիմին վէ խալընն էլինտէն քուրթար, Շիմոի պուշարը իթիքտէն սօն րա պիզի քէնտի քիլիսէսինէ էօրֆէն չաղըրըօր, վէ քէնտի եօլսուզլըղունա պիզի տէ իէհապ իտէճէք, էֆէնտիմ, էկէր պիզի քաթլ իտէճէքտէն, սէն էյլէ. պու զուլուքիարըն էլինէ պիզի պրաքմա. պունա քէզա տիրլիւ սէօզլէր նէ կէլտի իսէ լիսանլէրինէ:

Ճուսաւս Կրքեսի 11. — Արզուհալի վէրէն քարըլարտան պիր քաչը եօքլամաղա չըքտըքտա՝ փաշա քաբուսունա, պիրտէն պիրէ քաբու օղանը պունլարը թութուսու պաթրիէ կէօնտէրթաի. Բէիս չուհաաարը կէօթիւրմէտէ 6 քարը իսի պիրի քաչար թութամաղ. սալթ Ծի կէօթիւրէպիլտի. Օլ տէմ Փաթրիք վէքիլի օլան Մէյհանէճի Իսկէնտէրեան Բարթուղիմէսս վարթապետ՝ հուզուրունտա սրավարը քարըլարը տուրտուրուպ սիւալ իտէր պունլարա. իշինիզտէն սէօզ աղնարընը քիմ իսէ իլէրի կէլսին ճէվապ վէրմէյէ. օ արատա վէքիլին եանընտա րասթ կէլտի Տիրացու Անտօն Տիօնօղլու Քէօլէյեան. մաքսուս տուրուպ արպուլէտի քարըլարըն իսէլաւ օլմալէրինէ չարէ պուլմաղա, նիճէ վէքիլ զօրա քօշտու քարըլարը ճէվապ վէրմէյի. Միանձարայ Իյնէճինին էնլի ճէսուր օլտուղունտան էօն աշաք օլուպ ճէվապ էթտի. էֆէնտիմ, պիզ ֆուքարա քուլլարընտանըզ, վէ տիտարըմըզ օլմատըղընտան չարէմիզ թիւքէնիպ տիւշիւնտիք պիր նիազ արզուհալի վէրմէյէ շէֆքէթլիմիզէ, պիզէ մէրհամէթ էթսին, քի օլտուղունտուզ մահալտէն թէփրէնմէյէլիմ. չիւն հարճ հաւայընըմըզ հիշ եօք կէօզ քալտորմաղա. վէքիլ տէյօր. վէրտիղինիզ արզտա սալթ նիա՛զ մը վար ըտը, եօքսա ախար սէօզլէր վար մը իտի. Միան տէյօր. Հայըր. վէքիլ թէքարալայօր ուօղրու սէօյլէ տէի. օլմայա Բաթրիքտէն թէչէքքի օլսուն եազըլտա. Եինէ Միսն հայըր տէյօր. պու ճէ

վապտան վէքիլ քէօփիւրիւպ սըքըլայօր սօրուշունու. վէ տէօնիւպ տիրացուեա տօզրու տէյօր. Պու շաշքընլար նէ՛ քրեաս էտտիլէր. եանի վէրտիքլէրի արզ պիզտէն կիզլիմի քալաճաղըտը. օ՛ իսէ կիւնիւնտէ էլիմիզէ կէլտի. իշթէ օթուրտուղում մինտէրին ալթընտա տուրույօր. Պունու տէմէսի իլէ չըքարտը կէօսթիւրտիւ քէհաուր. է՛յ, տէտի, շիմոի սէօյլէսիինիզ կիպի սալթ նիա՛զ մը եազըլը, եօքսա զէհիր զէմպէրէք սէօզլէր Փաթրիք հաքկընա. եազըք սիզէ, տէտի, ութանմազ արլանմաղլար, հէփինիզ ճահիլ մաքուլէ կէնճտէն սինիզ. պու նէ՛ ճէսարէթ սիզտէ. արատա տիրացու սէօնպէթէ կիրիշիպ տէյօր քարըլարա. մէրամվէքիլին խըրտընը տինտիրսին տէի. հէ՛յ շաշքընլար, արզուհալ վէրմէյէ մէրամ իթմիշսինիզ. նէ՛ հաճաթ հիւնքեարա վէրմէք. պանա կէլէյիտինիզ էօն աշաք օլուրտում սիզէ. վէ քէնտիմ եազարտըմ պիր նիազ արզը Փաթրիկ էֆէնտիմիզէ, վէ պէն սիզլէ պէրապէր կիտէրաիմ հուզուրունա. աղլայըպ սըզլարտըմ, վէ կէօյիւնէ հօշ կէթիւրէրէք չարէսինի պուլուրուտում ֆաքիրինիզէ մէտար. նէ հաճէթ մուսաթարալը իշ կէօրիւպ պէլաշա ուղլարմաք. Պու սէօզլէրտէն վէքիլ խօշլանըպ, իւսթ թէթիի էնտիրտի վէ պաշլատը թաթլը սօրուշ սիւալ իթմէյէ. Սիզ քիմսինիզ. ատընըզ նէ՛. քօճալարընըզ նէճի՛, նէ՛ տէնիր. պու արատա չաղըրտը տիրացու Աղէքսանըրը քեաթիպի վէ պիրէր պիրէր եազըյա կէչիթտի աուլարընը. սօնղրա արաշարումաղա չըքտը արզուհալի վէրտիթտիէն սիզէ քի՛մ իտի. պիլիւրիմ սիզ քէնտիլիլի-նիզտէն պունու պէճէրէմէզսինիզ. քարըլար վաք ինքեար կէլտիլէր տէմէ իլէ. Պիզ քէնտիմիզ պէճէրտիք քըլալուզուզումուզ եօք. վէքիլ հիշ իսքեաթ օլմայըպ զօրլատը տօղրուսունու սէօյլէթմէյէ. նիճէ չարէ օլմատը իսէ ժամիօշլարը կէթիւրտի տաշաղ իլէ սէօյլէթմէյէ. Պու պապտէ Միսն վէքիլէ եանաչլի եէրէ քափանտը աղլայարաք տէտի. Հայր Սուրք, պէն հաղըրըմ հէր թիւրլիւ իթաաթ իթմէյէ սիզէ. լաքին պու իշի պիզ կէօրտիւք. անճա պիր քաչ միւսլիւման քարը

լարը պիղէ քալպի քուլէթ՝ օլաուլար սր-
զուհալի վէրմէտէ՝ Վէքիլ պու սէօլէ քան-
մալըպ տէտի. պաքըն էկէր սիզ պանա սօզ.
րուսուհու տէյէճէք օլուրսանըզ պիլտիրէրէք
քուլովուզ օլանը, վէ էլիմէ կէչէրսէ, սիզ
հէփինիզի էզատ իտէրիմ. Միան հինէ սըրը-
տըպ տէմէինճէ, տիրացու՝ Միանը էօնիւնէ
չաղըրտը վէ տէտի օնա. սէն պանա պիլտիր
կիզլիճէ քուլովուզուհու տէ՝ սիզ սէլա-
մէթլէ չըքըն. էնճամ Միան չարէսիզ քալ-
տըքտա մէճպուր օլաուլ Զըֆըտ Ակօրու տու-
յուրմաղա. նիճէ վէքիլ պիլտի իտէ, ուչա-
ղըն տիւքեանընըն սալըղընը ալըփ, կէօն-
տէրտի փաթրիքհանէ չալուչու օլան Մար-
քար ժամկօչու Ակօրու կէթիւրմէյէ. Օ կիթ-
մէքսէ օլաուլ, վէքիլ քարըլարը տըչարը
սուֆայա չըքարթար, ֆաթիլլէր պիւր էյամ
օնտա պէքլէմէքսէ օլաուլ, ժամկօչ պօշ
տէօնտիւ զիրա Ակօր սէզարիւնտէ. սնիտէ
ֆիրար իթմիչ. Հիւլաուս վէքիլ էմր էթտի
Ակօր ժամկօչա ալըն քարըլարը կէօթիւր-
սիւն Նաուլը Դաբու հաստալարընտա մահ-
պուս էթսին. Պուսլար պու էնվալի կէօր-
սիւքլէրիւնտէ քըյամէթի քօքարսըլար ալ-
լամա իլէ. տիրացու Անտօն վէքիլէ չօք
նիազ էթտի քարըլարը քուրթարմաղա՝ չարէ
օլմաար. Պու արատա իւսթէ կէլտի հայ
տիրացու Յուսէփ. մասլահաթը տույտուքտա
օ տա չօք սավալտը օնլարը քուրթարմաղա,
լաքին չարէ օլմաար տէֆա սէօյլէչտի, հիչ
տէյիլ իտէ պիրինի քուրթարմաղա. օնտա
չարէ օլմաար. Իչտէ պէօյլէ կէօնտէրտի վէ-
քիլ Նարլիւ. Օրանըն վարթապետի լազընը
կիպի սիասէթէ քօնուչ քարըլարը վէ չա-
պալամը խօստօվանաք էթտիրմէյէ, քիլի-
սէյէ սօքմաղա. լաքին չարէ պուլամամըչ.
Զիւն Միան ճէսուր վէ տիլավէր իտի. պու
սէպէպէ սայաք եէյօր վիճուտի էօրսէլէ-
նիյօր էնճամ պիւր քաչ կիւնաէն աղատ օլ-
աուլար էվլէրինէ վարսըլար. Սօնու պու
քարը սաղըք պուլմաար, էօնիւրտէն օլաուլ
պիւր վաչըրտէն սօնըրա. Զըֆըտ Ակօր սիզ
կիւնաէն եաքապընը սըյըրար աղա Պօղոս
թարաֆընտան պասաըրըպ. վէ սօնու վարսը
տէվլէթ հըզմէթճիսի օլաուլ, մանսուրէ քը-

լըղընա կիրտի, վէ պաշլատը սէրպէստ կէզ-
մէյէ աշաղա եօքարը Խասքէօյ իչինտէ, էվ-
լէրի օնտա օլաուլու իչին՝.

(Շարունակելի)

1 8 ֆեթրլը. Շէօհրէթ օղու Ակօրին քարըն աղ-
ջիկը Գալյանէն վերուցին եւ Խայսէրի աքսորեցին.
5 ֆեթրլը. Պէյ օղու Թէնպէքիճի Ակօրին տուընը
պիւր էզմը կնիկներ խորհուրդ ըրին որ աս բանիս
համար արքային արգիւհալ տանք, Ինչ է մեր քա-
շածը տէի. եւ 10 ֆետրուարի ուրբաթ օրը պուսին
արքային այս Թուղթը եւ Պատրիարքին հախին ալ
էզմը բան կանչելով:

11 Շքք. ֆեթրլը.— Ինչ շահ սըր քեաթիպին
Հայոց ձեռքը ըլլալով արգիւհալը չի յաջողեցաւ.
չէ քի մէկը, քսան Թուղթ տահա տային պօշ էր,
պէրէ Հայոց մեծ ջատագուրն էր. Այսպէս ըլլալով
երբ կնիկները գացին եպարքոսին դուռը արգիւ-
հալին խապարը առնելու, դուռէն այս կնիկները կը
բռնեն շիտակ Պատրիարքարանը կը խաւրեն. Պատ-
րիարքն ալ զանոնք աղէկ մը ծեծել կու տայ, եւ
կը սկսի հարցնել. Ձեզի ով խրատ տուաւ եւ ընել
տուաւ այս բանս. ասոնք ալ ծեծի չի դիմանա-
լով, մէկիկ մէկիկ կ'ըսեն, յետոյ կնիկներուն մէկ
քանին Նաուլը խաբուն կը խրկէ, խուսուրին ալ
ճամբայ կու տայ. Թէնպէքիճին աս բանս լսելուն
պէս որ զինքը կը բնտուեն կոր երեսը պահեց փա-
խաւ:

ԵՕԹՆԵԱԿ ՔՐԻՍՏՈՆԵԻ

ՀՈԳԵՒՈՐ ՄՏԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ՝ ԳՐԲԷՆ

ԳԻՐԲ Ա.—ԳԼ. ԻԲ.— Մարգկային բօւառութիւնը

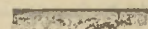
խորհրդածելու վրայ:

(Շար.)

Քանզի ներին մարդը սասիկ կը բռնաւորի
մարմնաւոր կաթօնքիւններով այս աշխարհիս վրայ:
Անոր համար մարգարէն քարեպաշտութեան կը
հայցէ որ կարող ըլլայ ազատել անոնցմէ, ու կ'ըսէ.
Խո վշտերէս ազատե՛ր զիս, ո՛վ Տէր:

Բայց վա՛յ անոնց որ չեն ճանցնար իրենց բռնա-
ւորքիւնը. եւ աւելի վա՛յ անոնց, որ կը սիրեն այս
բռնաւոր եւ ապականացաւ կեանքը:

Որովհետեւ այնչափ փարսած են անոր, քիւն աշ-
խատելով ու մուշտով հազիւ ձեռք մըն աւանակա-
րեւոր քանկերը, որ երբ կարենային հոս միշտ ապրիլ,
Աստուծոյ արհալիրքիւնը բնաւ իրենց հոգը չէր ըլլար:

Ս. ԻՊԵՍՏՈՍ ԼՈՅՈՒԱՅԻ

Իգնատիոս Բիսկապոյի մէջ սուրբ եռանդով
այնչափ բարեք ընելէ յետոյ նաւ մտաւ և քիչ ա-
տենուան մէջ Վենետիկ հասաւ, ուր ևս, ինչպէս այ-
լուր, հոգւոց փրկութեան համար աշխատեցաւ։ Այս
միջոցին Բարիզի մէջ իր աշակերտներուն վրայ աւել-
ցած էին ուրիշ երեք ընտիր անգառներ, զորոնք Բիւ-
լը Ֆելաբ, որ Իգնատիոսի բացակայութեան ատեն
առաջինները կը կառավարէր, ընդունած էր՝ տասը
թիւր լրացնելու համար։ Այս երեքն ալ միաներուն
ուխար ըրին Մոմարգուի եկեղեցւոյն մէջ։ Յետոյ
բոլոր աշակերտները միասին 1536, նոյեմբեր 15ին
Բարիզէն մեկնեցան իրենց հիմնադրին քովը երթա-
լու համար։ Երբ որ հասան, եղանակը յարմար չըլ-
լարուէ՝ քաղաքին անկեղծեցներուն մէջ ցրուեցան և
այն տեղերը մեծ ծառայութիւններ մատուցին հի-
ւանդներուն։ Այն տեղէն Իգնատիոս իր ընկերները
Հաւմ զրկեց որպէս զի հոն քահանայապետական
օրհնութիւնը տանուէ, և երբ որ դարձան, Քահա-
նայութեան Ս. Առաքիճանը ընդունեցաւ անոնց հետ,
երեքէն գոտի՝ որոնք արգէն քահանայ էին։ Անկարե-
լի է ըսել թէ որպիսի վերմանագութեամբ պատ-
րաստեցաւ իր առաջին պատարագը մատուցանե-
լու։ Ասոր տուիւ մը աւելի նուիրեց. այնքան ահա-
ւոր Խորհրդի մը պահանջած մարքութիւնը ձեռք
բերելու համար այդպիսի ժամանակը շատ չհամարե-
լով։ Քաղաքաւ նաեւ քառասուն օր հին և ամէն
հոգեբունշուակ հիւղակի մը մէջ, ուր ծովելով, տը-
նելով և շարունակ աղօթելով կը խնդրէր Աստուծոյ
որ զինքը արժանի ընէ Սուրբ Սեղանին մօտենալու,
և կ'ողաչէր Սուրբ Կոյսին որ զինքը մշտնջենաւոր
ծառայ ընէ Յիսուսի Քրիստոսի։

Այս միջոցին Վենետիկեաց և Թուրքերու միջև
պատերազմ բացուելով, բոլորովին անկարելի եղաւ
Պաղեստին երթալ. ուստի Իգնատիոս իր ընկերներուն
հետ, իրենց ըրած ուխտին համեմատ, տարւոյն մնա-
ցած մասը Վենետիկի երկիրներուն մէջ անցուց։ Յե-
տոյ իր մարդիկը զրկեց խալիւս տանածէ համա-
լսարանները, որպէսզի կռուին այն մոլորութեանց
դէմ, որ սկսած էին հոն սարդիլ, և բարեպաշտու-
թիւն ներշնչել այն տեղ ուսանող երիտասարդներուն
և միանգամայն անոնցմէ մի քանին իրենց ընկերու-
թեան մէջ աւանդել իսկ ինքը, Սրբազան Քահանա-
յապետէն իր ընկերութեան հաստատութիւնը խնդրե-
լու ստիպողական հարկը զգալով, Հաւմ գնաց Հ.
Լըֆէվրի և Հ. Լայնէի հետ։ Այս ճամբորդու-
թեան ատեն երբ աւերակ մատուռ մը կ'աղօթէր
տեսաւ Հայր Աստուած որ զինքը Որդւոյն կը ներ-
կայանէր և Որդին՝ որ ծանր խաչ մը ունի առած՝
իրեն կ'ըսէր սա խօսքերը, Հռոմի մէջ Բեզի պիսի
օգնեմ, խաչին տեսքը ահաբեկեց զինքը, բայց Յի-
սուսի խոստումը զինքը արտապահեց և զինքը վստա-
հութեամբ և արիւնքով լեցուց։ Շատ լուռ ըն-
դունելութիւն գտաւ Պօղոս Գ. Քահանայապետէն,

որ ուղեց որ Սաբինցա դպրոցին մէջ իր ընկերներէն
մէկը դասական իմաստասիրութեան և միւսը Ս.
Պրոք գոտերը աւանդէ, և իրեն ալ հրաման տուաւ
որ ամբողջ քաղաքին մէջ աշխատի բարոյականի ուղ-
ղութեան՝ հոգեւոր հրահանգներ տալով և քրիստո-
նէական վարդապետութիւն սորվեցնելով։ Շատ բար-
ձրաստիճան անձեր իրեն առաջնորդութեան տակ մտան
և զինքը իրենց հոգեւոր հայր ըրին։ Մի քանի գիտուն
և եռանդուն անձեր ալ իրեն ընկերացան, մոլոր-
ութեան դէմ կռուելու և Յիսուսի Քրիստոսի թագա-
ւորութիւնը հաստատելու համար։ Այս յաջողու-
թիւններէ քաղաքեւած միտքը դրաւ իր ընկերու-
թիւնը՝ Միաբանութիւն ընել, որպէս զի աշխար-
հի մէջ աւելի հաստատուն ըլլայ այն, աւելի յար-
գելի և աւելի օգտակար։ Ասոր համար կանչեց իր
բոլոր ընկերները որ առջին անգին կ'աշխատէին և ի-
տալիոյ մեծ մասը արգէն իրենց սրբութեան և գի-
տութեան համբաւով լեցուցած էին։ Անոնք երբ հա-
սան, Ս. Քահանայապետը նիս քաղաքը քացած էր,
որով Իգնատիոսի գիտաւորութեան գործադրութիւնը
յապագեցաւ. բայց այս յապագումը ընաւ մնաց
չբերուաւ գործին։ Որովհետեւ այս բոլոր մեծ մարդերը
նոյն միջոցին սկսան Հռոմի նշանաւոր եկեղեցիներուն
մէջ քարոզել, և այնչափ մեծ եղաւ իրենց խօսքերուն
ազդեցութիւնը, որ հաւատացելոց մէջ անմիջապէս
բարոյական ակնառու բարեշրջութիւն մը տեղի
ունեցաւ։ Զեղխութիւնը և հաճոյասիրութիւնը
նուազեցան և Սուրբ Խորհրդոց ստեպ մերձենալու
սովորութիւնը, որ այն ատենները դարձած էր, վե-
րահաստատուեցաւ Եկեղեցւոյ առաջին դարերուն
օրինակին համաձայն։ Ասկէ զատ Իգնատիոս այս
յապագամուն միջոցէն օգտուելով իր ընկերներուն հետ
յօրինեց իր հաստատութեան ծրագիրը։ Այս բանին
մէջ արտաքոյ կարգի լոյս մը ընդունեցաւ Սուրբ
Հոգւոյն կողմէ որ իրեն ցոյց տուաւ թէ ամենէն ա-
ւելի ինչ կարեւոր և շահեկան է հոգւոց փրկութեան
և ընկերոջ օգնութեան նուիրուած Ընկերութեան մը։

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

ԵՐԿՐԵՍ ՄԻՆՉԵԻ ԼՈՒՍԻՆ ԵՐԹԱԼՈՒ ՀԱ-
ՄԱՐ ՇԱՐԺԱԿ ՍԸ. — Եթէ հնար ըլլար լոյ-
սի ճառագայթի մը վրայ հեծնել, ուղեւո-
րութիւնը շատ զիւրին պիտի ըլլար, մէկ
մանրերկրորդի և մէկ մանրերկրորդի մէջ երկ-
րաբնակ մը մեր արբանեակին վրայ պիտի
գտնուէր. քանի որ լուսինը երկրէս 384 000
հազարամէտր հեռու է, և լոյսը՝ մէկ մանրեր-
կրորդի մէջ 300.000 հազարամէտր տեղ կը
կտրէ։

Բայց խնդիրը անկշռելի ճառագայթով մի

երեւակայական էակ մը տեղափոխել չէ, այլ սա է թէ՛ կարելի՛ է հնարել կազմած մը որ իսկապէս զանգուածային և անգործ մարմին մը վրան առնելով տանի անցընէ միջամուսրակային անջրպետներէն:

Սաւառնակը, պիտի ըսեն անխոհուրդնութէն ումանք: Բայց սաւառնակը իր թեւերով միշտ օդին կը յենու, հետեւութեամբ մի քանի տասնեակ, կամ լաւ եւս, մի քանի հարիւրեակ հազարամէդր բարձրութեան մը մէջ ամենէն կատարելագործուած սաւառնակն անգամ անպատճառ կը դադրի վերանալէ, երբ օդը կ'անօրոտանայ, կ'անգայտանայ կամ բոլորովին կը լմնայ: Սաւառնակը իրօք թոյլ կուտայ որ մարդիկ գետնէն անջատուին բարձրանան իայց երբէք չի կրնար անցնիլ միջամուսրակային նուրբ շրջանակէն դրմէ անդին կը տիրէ երկնային միջոցներու դատարկութիւնը:

Չկայ ուրիմն շարժակ մը որ կարենայ դատարկութեան մէջ մղել բարձակ մը: Այո՛, կայ այսպիսի շարժակ մը: Հրթիռը ասոր գործնական օրինակ մըն է. օդին մէջէն կը սլանայ, կը սուրայ, և դատարկին մէջ, օդին վնասակար շփումէն զերծ ըլլալով, պիտի կրնայ աւելի լաւ սուրալ: Առհասարակ մարմին մը դատարկին մէջ մղելու յարմարագոյն է հակադիր շարժակը, զոր օրինակ ոմրակ մը որ շարունակ, հրթիռի պէս, արձակէ չոփի կամ ճնշուած կազ մը, կամ վառօդի բոցակիզի՛ կազերը: Մ. Ռոպէր, իմաստուն ճարտարագէտը և սաւառնորդը, վերջերս քննեց թէ ի՞նչ արդիւնք կրնայ ստալ այսպիսի շարժակ մը:

Ճիշդը ըսելով քննութիւնը չյանգեցաւ սրտապնդիչ հետեւանքերու: Տեսնուեցաւ թէ հակադիր շարժակներու արտադրութիւնը շատ գէշ է: Տեսականօրէն, որպէսզի 1 հազարակրամ զանգուած մը երկրէս այնպէս հեռացուի որ դարձեալ երկրիս վրայ չիյնայ. պէտք է անոր հազարգէլ մէկ անյամէն կամ հեռակէտէ 6370000 հազարակրամաչափ բուռն ուժ մը: Արդ հակադիր շարժակը պիտի սպառէր 217 հազարակրամաչափ արտադրութիւնը պիտի ըլլար լոկ

0,0293. այս քիչ է եթէ նկատի առնուի որ չոփի կամ քարիւղի շարժակներուն կամ վառօդի շարժակին, որ հրանօթ կամ թնդանօթ կը կոչուի, արտադրութիւնն է 0,3, 0,4 և նոյնիսկ 0,5:

75 հազարակրամ կշռող ուղեւորի մը համար՝ շարժակին ուժը 75 անգամ աւելի ըլլալու է: Եւ այս առանց հաշուի առնելու շարժակին, շարժանիւթին, պարէնին և յարակիցներուն ծանրութիւնը:

Ենթադրենք վայրկեան մը թէ ուղեւորը երկրիս ձգողական զօրութենէն ճողպրելով իր միջամուսրակային ուղեւորութիւնը կը շարունակէ հաստատուն արագութեամբ մը: Եթէ ուղուի զինքը ազատ ընել՝ թեթեւութեան պատճառաւ տատանելու, տարուբերուլ նեղութենէն, պէտք է փոխանակ հաստատուն արագութեան՝ յարաճուն արագութեան մը ենթարկել զինքը (այսպէս երբ մարդ արագ շարժող վերահանի մը մէջ գտնուի ինքզինքը շատ ծանր կը զգայ): Այս միակերպ և անսահման կերպով՝ աճող շարժումով, ստոյգ է որ սոսկալի արագութիւն ձեռք կը բերուի, բայց՝ դժբախտաբար հարկ կ'ըլլայ նաեւ ասոր համար շարժակը աւելի դիմացկուն չիլնել և աւելի ծանր, որով ուղեւորութեան համար մեր հաշուածէն շատ աւելի մեծ ուժի պէտք կ'ըլլայ:

Բայց ենթադրելով որ շարժակը ծանրութիւն չունի, ինդիր է թէ ի՞նչ շարժանիւթ պիտի տրուի անոր. որովհետեւ շարժանիւթը ծանր է, Երկրէս մինչեւ լուսին երթելու ուղեւորութիւն մը կատարելու համար ուժանակը 400 անգամ աւելի ծանր պիտի ըլլայ և միանգամայն շատ տեղ պիտի բռնէ: Եթէ հաշուենք նաեւ այն յարակից բաները որ քնախօսական տեսակէտով անհրաժեշտ կարեւոր են երկնային միջոցները խուզարկող նոյն յանդուգն ուղեւորին, այն ատեն ուժանակը 40000 անգամ աւելի ծանր ըլլալու է: Անկէ 300 հազարակրամ պէտք է սոսկ 1 հազարակրամ նիւթ Երկրէս մինչեւ լուսին տանելու համար. ուստի կ'երեւի թէ այս ճամբով անկարելի է լուծել այս խնդիրը:

Այո՛, բայց մեր աւելի խտացած ուժ մը կը

ներկայացնէ, 25 հազարակրամաչափ բաւարար
վերոյիշեալ շարժիչ զանգուածին չափ ուժ
կը բովանդակէ: Բայց մինչդեռ ուժանակը
ակնթարթի մը մէջ իր ամբողջ զօրութիւնը
կ'արտադրէ, բաւարարը ընդհակառակը 1760
տարուան մէջ իր զօրութեան կէսը հազիւ
զուրս կու տայ, և իր արտադրականութիւնը
փութացնելու ամէն մեքենական, տարրա-
լուծական, բնական միջոցներ պարապի ե-
լած են:

Ուստի կարելի չէ որ բաւարարը կամ ու-
ժանակը տաժեն այն հակազդիչ շարժակը,
որուն շնորհիւ մարդը կ'երազէ կտրել անցնիլ
Աստուծոյ իրեն տուած բնակարանին սահ-
մանները:

ԼՈՒՐՏԱ ՏԵՂՐՈՒ ԿԻՏԵՐՔԷՆ

(Տեկամի)

Քիլիսա էսասէն խաչ շէքլինտէ եաբըմը
օլուղուղունտան, պուրատա սաղ զօլընըն ի-
չինէ կիրիլիւր: Սիւպիան Ալլա՛հ, պուրատան
պիր դարչըյա պաղըլաճագ օլուրսա, ինսան
հայրէթլէր իչինտէ պալըր, օ նէ՛ սանաաթ, օ
նէ՛ դալէմ, օ նէ՛ ըէնկլէր, օ նէ՛ զէնկին-
լիք: Մէշուր ուսթալար էսէրլէրի օլան իւչ
խորանլարտան մատա, քէմէրին ալթընտա,
սաղտա, օն իւչիւնճիւ կղեմէսին նէֆիս պիր
ապիտէսի վար տըր քի Բաբա բիւր հաշմէթ
տուրմուշ վէ ալաղլարընըն ալթընտա տա
իքի ճէսիմ արսլանլար եաթմադատ տըր:
Սօլտա Ս. Պետրոսըն սուլար իւզէրինտէ եիւ-
րիւտիւլիւ վազըթ թէզէլզիւլ իթտիյինի վէ
էֆէնտիմիլին օնա ճէսարէթ վէրտիյինի կէօս-
թէրի պիր մօզայիգ պատկեր պուլընան պիր
խորան վար տըր: Նան քէմէրլէրին ալթըն-
տա օնուճը կղեմէսին մէզարը վէ Ս. Պետ-
րոսըն Տաթիթայա գըյամ վէրտիյի կէօրիւլիւր:
Արթըգ պու զօլտան դարչը գօլա կէշմէք իւզ-
րէ իքէն եօլտա, սաղտա, սէքիլինճի Աղեք-
սանդըն մէզարընը վէ Ս. Պետրոս վէ Ս.
Յովհաննէսին քէօթըրլմէ չիֆա վէրաիքիւ-
րինի վէ պիր ազ տահա իլէրտէ Սիմոն մոզըն
ճէզասընը իրայէ իտէն արսուազ թաշը իւ-

զէրինէ թէրաիմ իտիլմիշ օլան ճէսիմ պատ-
կերի կէօրիւր վէ սօլ ճէնահա կիրէրիլ:

Պուրատա տախի եինէ իւչ խորան վար
տըր: Բէշալիք միւլթէլիֆ լիսանլար իրայէ
իտէն պիր չօգ խոստովանարանլար պօնուլ-
մուշ վէ Ս. Վերոնիքանըն արձանը պուլընան
ալաղըն էօնիւնտէ տախի Ապաշխարողապե-
տին քիւրսիսի գօնուլմուշ տըր: Պուրատան
եօլումըզը իլէրի կէօթիւրտիւլիւլիւլտէ սա-
ղըմըզաաքի պիրինճի խորան Ս. Թովմասըն
տըր: Սաղընտա Ս. Պետրոսըն խաչլանմապը,
սօլընտա իսէ, Ս. Ֆրանչիսկոս պուլընմադ-
տա տըր: Նան քէմէրին ալթընտա միւլթէմ-
մէլ պիր իրի մէրմէր իչինտէ գօնուլմուշ պիր
գարու Աւանդատունա կէօթիւրիւր: Պու գա-
րունըն իւսթիւնտէ սէքիլինճի Պիոսըն դա-
յէթ կիւզէլ պիր ապիտէ վէ արձանը վար
տըր: Պունտան սօնրա կէլիւր կղեմէսեան մա-
տուռ, քի 1592տէ սէքիլինճի կղեմէս թա-
րաֆընտան պինա իթտիլիմիշ տըր: Նորա-
նըն ալթընտա պիրինճի Պէօյիւք Դրիգորըն
գերեզմանը, գարչըսընտա եէտինճի Պիոսըն
մէտֆէնի, սօլընտա տախի Անանիա վէ Սա-
փիոսըն տէշէթլի ճէզասը: Պուրատան սօլ
քէմէրին ալթընա կիրէճէք օլուրսագ, Բա-
ֆայէլին Ալակերպութիւնըն պիր մօզայիգ
րէսմինի, պիր թարաֆտա օն պիրինճի Լէօնըն
մէզալընը վէ օ պիր թարաֆտա տա Ֆրան-
սա գրալը տէօրտիւնճիւ Հենրիկոսըն տէօն-
մէսինին գապարթմա միւլթէմմէլ պիր հիքեա-
յէսինի կէօրիւրիւլ: Սօնրա դասը թէշքիլ ի-
տէն խորան կէլիւր քի, սլուրասը պաշլը պա-
շընա պիր քիլիսա գատար վար տըր, ժա-
մերգութիւն վէ սաիւր արարողութիւնլար
պուրատա իճրա օլունմադտա վէ չօգ կիւզէլ
սուրէթտէ մուզիգա չալընմադտա տըր: Պու
խորանըն եան քէմէրինին ալթընտաքի գա-
րունըն իւսթիւնէ էն սօն տէֆա վէֆաթ էյ-
լէյէն Բաբանըն թապուլթը գօնուլըր իմիշ օլ-
տուղուղունտան, չիմտի օրատա օն իւչիւնճիւ
Լէօնըն թապուլթը պուլընմադտա տըր: Սա-
ղընտա սէքիլինճի Իննովկենտիոսըն մէզարը
վար տըր: Պունտան սօնրա Ս. Աստուածա-
ծինին Տաճարա կիթտիյինին գիքրինէ պիր
խորան վար տըր: Նիհայէթ էն սօն խորան

էֆէնտիմիդին վաթիւղինին խորանը օլուպ
պու խորանըն էօնիւնտէ պիր մկրտութիւն
Աւագանը վէ պու Աւագանըն տա իւղէրինտէ
պիր բօրֆիր թաշընտան գաբապ վար տըր
քի կէօրիւմիւն շէյլէրտէն տէյիլ տիր :

Ղայէթ մուսթասար սուրէթտէ արզ ի-
տիւնէ պու թարիֆէ շու տա իլավէ օլու-
մալը տըր քի Ս . Պետրոս քիլիսասընտա 390
արձան , 748 ամուտ , 40 խորան վէ 290 տա
բէնճէրէ վար տըր : Բիլիսէնին իշէրիսինտէ
բէք աղ պէզ իւղէրինէ թէրսիմ իտիւմիշ
պատկեր մէվճուտ օլուպ , հէքսի տէ մօզա-
յիզ իլէ եաբըլմը օլտուղը կիպի , գուպպէ-
նին իշի վէ քիլիսանըն հէր թարաֆը մօզա-
յիգլէրէ թէգէրն իտիւմիշ տիր :

Զաթէն սաաթ օն պիր օլմուշ վէ Գար-
տինալ Մէրի տէլ Վալ հազրէթլէրի տէ ձայ-
նաւոր պատարագը պաշլամըտը . Ս . Պետ-
րոսն մէշհուր գպիլլէրի վէ օրկանօսը թէ-
ղաննիեաթը իճրա իտիյօր վէ հազըր պուլը-
նան պիլլէրէն էհալիյի վէճու ու հայրէթլէր
իշինտէ պրազըյօրլարտը :

Ս . Պետրոս կիրիպ , օ Բրիսթիանլըղն
թա իւք թարիլլէրինտէն պու կիւնէ գատար
օլան էսէրլէրի , հազըր պուլլընան էհալիի ,
էհալիին իպատէթինի կէօրիւպ տէ , թօք-
սըզ , թիւֆէնկսիզ , ասքէրսիզ , լէշքէրսիզ ,
օրտուսըզ , տօնանմասըզ , պիլ աքիս հէր թա-
րաֆտան , հէր վապըթ իշուն տիւշմէնլէրին ,
գուլմ ու մէհաճիմաթընա մարուզ գուլմը օ-
լան վէ մամաֆիյ , եինէ պիլա ֆիթուր եօ-
լընտա տէվամ իթմիշ , էսապարընը մուհա-
ֆաղա էյլէմիշ պուլլընան գաթօլիք քիլիսա-
սընըն ալլահանի օլտուղուհա գանի օլմամագ
գապիլ տէյիլ տիր :

Րօմանըն հէր հանկի պիր թարաֆընա
պագըլտա , հէր նէրէսի զիյարէթ իտիւն ,
մութլագա քրիսթիանլըղա , գաթօլիզիթլէ
ալէագատար տըր , ատէթա բարմաղլարլու
տօգուընը կիպի գաթօլիթլէք հիսս օլուընը :

Յազաթ Րօմանըն Ս . Պետրոս Բիլիսասընը
կէօրմէք . Ս . Պօղոս , Սանթա Մարիա Մաճ-
ճիօրէ , Սան Ճիօլաննի ին Լաթէրանօ , Սան-
թա Բրօշէ ին Ճէրուզալէմէ , կիպի ճի-
հանըն էն մէշհուր քիլիսալարընը զիյարէթ

իթմէք , միւղէլլէրինի , կալըրիլլէրինի , Բան-
թէնընը , Բօլօսսէսընը , Բամբիտօյիօսընը ,
Յօրօ Րօմանօսընը , Բինչիօսընը , Վիլլալարը-
նը , սու հալլարընը , ապիտէլլէրինի , Բուի-
րինայընը վէ տիկէր սէրալարընը կէօրմէք ,
Րօմայը կէօրմէք տէյիլ տիր . ճանսըզ պիր
ճիսմին սօլմուշ կիւղէլլիյինէ հայրան օլմագ
գապիլլինտէն տիր : Րօմայը կէօրմիւշ օլմագ
իշուն , Րօմայը Րօմա իտէն , Վաթիգանըն
պիր տայիրէսինտէ սաքին օլան , ումուժ
Բրիսթիանլըղն Պապաը , Բիլիսանըն լէյի-
սի էքպէրի , Ս . Պետրոսըն իյալիֆի , Յիսուս
Բրիստոսըն լույի արզտա Վէթլիլ պուլլընան
Բարա հազրէթլէրինի , օ թիյրի լուշէնզամի-
րի : օ նասիյէյի բաք վէ ճէլիլի կէօրմէք իզ-
թիգա իտէր :

Յուլիսին պէշինճի Բագար վէ օնուհնը
Ճուճաա կիւնլէրի պիզիմ իշին սահիֆէյի հա-
յաթըմըզտա էն բարլագ վէ էն պախթիյար
սաթըրլարը թէշթիլ էյլէյէճէք կիւնլէր օլ-
մուշլարտը :

Յուլիսին պէշինէ միւսատըֆ Բագար սա-
պալը Ս . Պետրոսըն գերիզմանըն իւղէրինտէ
պատարագըմը սէյլէմիշտիմ վէ սաաթ օն
պիրտէ Արհի . Գօհուհան Գերապայճառ .
Գեր . Գեր . Լեւոնեան մէքթէպի վարիշ
Մոմճեան Յովսէփ , Մէրճիմէքիան Պետրոս ,
Բիրէճեան Յովսէփ , Բէտիճեան Պէտրոս վէ
Մաճարիսթանլը Յրանչիսկոս վարդապետլէր
վէ մէքթէպին ումուժ շակիրտանը վէ տա-
վէթի մախսուս իւղէրինէ , Վաթիգանըն կէ-
նիշ մէրտիվէնլէրինտէն չըգմագտա , Րաֆա-
յէլին , Միքէլ Անժըն , Պէրնէնին , Կերշէնին ,
Վաննիին վէ էմսալի մէհէրէյի սէնաաթըն
նաղշքէրտէլլէրի օլան պիր նաղիյր գօրիտօր-
լարտան կէշմէքտէ վէ արա սըրա կհաճ պիր
սալօնտա կհաճ տա տիկէր պիսալօնտա ին-
թիզար էյլէյէրէք իլէրիլէմէքտէ իտիք : Շէր
թարաֆտա գատէկեանտան սէրայ մէմուրլա-
րը սաֆպէսթէյի սէլամ օլարուզ բիսգօպօսան
վէ սայիր մէսնէտարանը սէլամլամագտա
օլտուղը կիպի , մէմուրը մախսուսլար տախի,
հէր գաֆլայա քէնտի եէրլէրինի իրայէ վէ
վաղթը գապուլլարընը թէպիլը էյլէյօրլար-
տը : Էզ հէր ճիւնթ կէօրիւնէն ինթիզամ , է-

սէրի նեղաքէթ, օ տարը հաշմէթին քիւլֆէթի շաշաա վէ հիյպէթիյլէ զայէթ միւթէնասիպ պուլընմագտաւ իտի:

Պիզ նիհայէթ բարա հազրէթլէրինին պատարագ սէօյլէտիյի վէ Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէր հազրէթլէրինին տէ բալլիում ալմըջ օլտուղը մատուռն էօնիւնտէքի միւթէլլէֆ սալօնընտա ինթիզարա տալէթ օլունտըզ:

Սաաթ օնիքիյի չարեէք կէչիօրտը. հաշմէթլու օնընճը Պիոս Բարա հազրէթլէրի խուսուսի գապուլլարընը պիթիրտիքտէն սօնրա. րէֆագաթը հաշմէթմէապլէրինտէ պիր գաչ զատէկեան վէ պիր տէ մէրաթիպի ալյէտէն պիր բուհպան պուլունարագ. եէկտիկէրլէրինէ միւթթաալը սալօնլարտա պէքլէյէն եիւզլէրնէ ուխտաւոր գաֆլալարընը տօլաչմաղա պաշատըլար վէ տիկէրլէրինէ սատէճէ օրհնութիւնլարընը վէրմէքլէ իքթիֆա իթտիքլէրի հալտէ, պիղիմ սալօնը թէշրիֆլէրինտէ տէսթի մուգաաաէսլէրինի շէրէֆի թագպլիլէ միւսաատէ պուլուրտըլար: Պէնիմ Սթանպօլտան կէլտիյիմի անլատըլարսա:

— Պատրիարք հազրէթլէրի նասըլ տըր— սիւալլէրինէ:

— Էյի տիր, Ս. Հայր, արզը իհթիրամաթ էյլէր— տէտիյիմտէ:

— Խայըր, էյի տէյիլ տիր, զապալընըն կէչիրտիյի էօմիւր բէք աղըր տըր, պիլիօրըմ չէքտիքլէրինէ վագըֆըմ— պուլըրտըլար:

— Էվլէթ Ս. Հայր, Պատրիարքըն հայաթը պիր խոստովանող հայաթը տըր— տէտիյիմէ:

— Շիմտի տօղրուլթտըն—պուլուրտըլար:

Վէ սըրա իլէ շակիրտանըն էօնլէրինտէն կէչտիյի վէ մեծաւոր վարդապետին տէ օնլարըն նէրէլի օլտուգլարընը պիքը իթմէք սուրէթիլէ թագադմէրի իճրա իտիլտիյի սըրատա, թրապիզօնլը պիր շակիրտ էլլէրինի էօփէճէյի վագըթ:

— Թրապիզօնլըլար էյի տէյիլտիրլէր, եպիսկոպոսլարընը իսթէմէտիլէր— տէմէլէրի իւզէրինէ, ասլէն Ամասիալը պուլունան թալիպ:

— Ս. Հայր, օնլար իսթէմէտիլէր իսէ, պիզ իսթէր վէ գապուլ էյլէրիզ, եօլընտա

ճէվապ վէրինճէ բարա հազրէթլէրի մէմուռն օլտուլար, վէ պու սուրէթլէ պապըլար թարաֆընտան «բարանըն հիչ պիր շէյտէն խապէրի եօք տըր, հէք էթրաֆընտաքիլէրին էնթրիզլէրի տիր» կիպի ճահիլ սաֆաթալարը թէքզիպ պուլուրտըլար:

Պունտան սօնրա թէքրար շէրէֆի տէսթպուսիյէ նայիլ օլտուգտան սօնրա օրհնութիւնլարընը ալըպ գալպլէրիմիզ ասիւմանի պիր մէսէրլէթլէ տօլու օլարագ քեամրան վէ մէսուտ պիր հալտէ օ տարը հաշմէթտէն միւֆարագաթ էյլէտիք:

Յուլիսին օնընճը ճուճա կիւնիւ Սրհի. Գօյունեան Պետրոս Արքեպիսկոպոս սուրէթի մախսուսէտէ բարա հազրէթլէրինին հուզուրլարընա գապուլ օլընաճաղարընաան, պէնի տէ շէրէֆի մաեթլէրինէ գապուլ էյլէտիլէր: Հէր իքիմիզտէ ճիւպպլէրիմիզի լապիս օլմուշ օլտուղումըզ հալտէ եինէ ինթիզար սալօնլարընտա պէքլէմէքտէ վէ թէտրիճէն իլէրիլէմէքտէ իտիք: Նիհայէթ թախթ օտասընտա իքէն Գեբրապայժառ իչէրի տալէթ օլընտըլար վէ եարըմ սաաթլըք պիր խուսուսի միւլապաթտան սօնրա, բարա հազրէթլէրինին զիլի շալմասը իւզէրինէ, մէմուրը մախսուս պէնի տէ ալտը վէ Գրիստոսըն վէքիլինին խուսուսի օտասընա կէօթիւրտիւ: Հէյէճանըմտան, սէվինճիմտէն, ֆարթը հիսսիյաթըմտան, կէօլլէրիմ եաշլար տէօքմէքտէ վէ տիզլէրիմ տիթրէմէքտէ իտի: Իչէրի տալիլ օլուպտա օ զաթը գուլթսիյէթսիմաթը թէքրար կէօրտիւմ վէ միւպարէք էլլէրինի տէֆաթլա էօքտիւմ իսէ գալպիմէ պիր եէնի ինչիրահ կէլտի: Պու տէֆա եինէ Կաթողիկոս հազրէթլէրինին հալլէրինի, սըհէթլէրինի սուալ, միւշարիլէյի հազրէթլէրի հազգընտա օլան պէօյիւք թէվէճճիւհէրինի պէյան վէ սէլամը բէտէրանլէրինի թէպլիղէ էմր պուլուրտըլար: Վէ Լուրսա կիտիօր օլտուղումըզ տա արզ իթտիյիմիզտէ Խօճուլըլըմըզ տա միւպարէքլէտիլէր: Պու կիւն եինէ գալիմ օլարագ սուրէթը մախսուսէտէ պիզի, պիզէ ալիս օլանլարը, ճէմաաթըմըզը, նիսաթըմըզը, պէրապէրիմիզտէ պուլընան խաչ, միտալ վէ վարդարան կիպի էչեայը բուհա:

նիյէլէրիմիզի օրհնել իթտիլէր: Պիզ տէ, ոսն
պիր տէֆա տահա օլարագ միւպարէք էլլէ-
րինտէն էօրիւպ հուզուրը շէվքէթլէրինտէն
այրըլարգ:

ԿՂԵՄԷՍ Վ. ԱՍՏՈՒՐԵԱՆ

Բօմա, 10 Յուլիս 1914

Լ Ո Ւ Ր Տ Է

Հ. Կ. ուխտաւորներէն մին կը գրէ հետեւեալը.

Լուրս, 21 Յուլիս 1914

Օղը ամպոտ է և ընդհատօրէն կ'անձրե-
ւէ, անոր հետ սակայն ուխտաւորներու բազ-
մութեան տարալին ալ կը հոսի. ուրիշ բա-
ցատրութիւն տկար պիտի ըլլար: Իջեաւն-
ներն բռնուած են և ոմանք չորեքշաբթի ա-
ւուր կ'ուզեն հասցնել իրենց սենեակներն,
որ կը շինուին գիշեր ցորեկ աշիւատու-
թեամբ:

Ուխտաւորներն տեսարանը հմայիչ է և
յուզիչ. կայարանէն մինչև մեծ հրապարակը
ուխտաւորներն սրբավայրերը, բոլոր քաղա-
քը զարդարուելու վրայ է զրասանգներով,
դրօշներով, կոթողներով, կամարներով, ա-
մէնքն ալ ելեկտրական լուսով պիտի լուսա-
ւորուին:

Այսօր կարդինալ նուիրակը կը սպասուի
Վսեմ, Կրանիդօ տի Պէլմօնդէ. շոգեպառքի
ընկերութեան բարձր պաշտօնեայ մը առան-
ձին վակօն-սալօնով մը դիմաւորելու գացած
է և պիտի ընկերանայ մինչեւ Cette. անկից
ասդին ուրիշ պաշտօնեաներ պիտի գան:
Լուրտի քաղաքապետութիւնը 20 հազար
Քրանք տրամադրած է լուսավաղութեան հա-
մար. քաղաքապետը պիտի ողջունէ Կարդի-
նալ նուիրակը. ճառը կը կարդաք լրագրին
մէջ զոր պիտի ստանաք:

Կարդինալներ, եպիսկոպոսներ ուխտաւո-
րին հրապարակին վրայ պիտի սպասեն նուի-
րակին գալստեան: Նորին Վսեմութեան հա-
սած օրէն կարդինալներ և եպիսկոպոսներ
միասին պիտի ճաչեն և ընթերեն. Ս. վեր-
նատան մէկ պատկերը պիտի ըլլայ: Համա-
ժողովոյ վարիչ մարմինը կանոնաւոր մաս-

նաժողովներու բաժնուած հիանալիօրէն կը
գործէ: Եպիսկոպոսներու բնակարանը, սեն-
եակը թուով, պատարագելու խորանը թուով,
ժամը սահմանուած են կանխաւ: Բաւական
է այդ գործոց պիւրօն հարցնել, գիտնալու
համար թէ ո՛ր եպիսկոպոսը հասած է և ո՛ւր
կը գտնուի:

Երկու հարիւր եպիսկոպոսի տեղ բռնուած
է և երկու հազար հինգ հարիւր քահանայի.
ուստի կրնանք երեւակայել կարեւորութիւնը
այս համազգային խռնումին: Հայ եպիսկո-
պոսներէ Արհի. Պետրոս Գոյունեան Արքեպ.
Բաղկեդոնի, Արհի. Անտոն Պահապանեան
եպիսկոպոս Կեսարիոյ, Արհի. Յովհաննէս
Նազլեան եպիսկոպոս Տրապիզոնի, Արհի.
Իսրայելեան Գերապայծառի կողմէ կը զրտ-
նուի Յովսէփ Վ. Խաչատուրեան, որ իր հայ-
կական տարազով ամէնուն ուշադրութիւնը
կը հրաւիրէ. եկած են նաև Անտոն Վ. Իս-
կէնտէրեան, Կղեմէս Վ. Աստուրեան, Պետ-
րոս Վ. Մէրճիմէքեան:

Յուլիոս 21ին մեր եպիսկոպոսները պատա-
րագեցին քարայրին մէջ, ուր բազմութիւնը
անընդհատ կ'աղօթէ, կ'երգէ և մոմեր կը
հալին, կը սպառին բիւրաւոր՝ յոտ Տիրամօր:

Ո՛րքան յուզիչ է ամէն ինչ որ կը շրջա-
պատէ այս օրհնեալ սրբավայրը. աղօթելու,
չարունակ աղօթելու տենդ մը կը մղէ զմարդ
վերանալու առ Աստուած. ո՛րչափ հմայք ունի
այն տեղը, ուր Աստուածածնայ յոտքը կոխած է:
Հաւատացեալներու հաւատքը զարդարած է
այս տեղը դրախտանման և բնութիւնը՝ հլու և
համերաշխ արհեստին, շրջանակ մըն է հսկայ
կոթողներուն, որոնք գերբնականի քարոզ-
ներ են:

Եթէ Տիրամօր մէկ այցելութիւնը այ՛սչափ
կ'երջանկացնէ ու կը փառազարդէ աղքատիկ
երկիր մը, ի՞նչ պիտի ըլլայ արքայութիւնը,
ուր Տիրամօր Տէրն ու. Արարիչը կը թագա-
ւորէ ամբողջ իր փառօք. ահա ինչ կ'ըսէր
բարի հաւատացեալ մը իր խսնգավառումին
մէջ: Օրհնեալ ըլլա՛յ Աստուած, օրհնեալ մեր
Փրկիչը, օրհնեալ Անարատ Յղացեալը:

Խ:

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՀՈՌՈՄ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՇԽԱՐՀ.— Սրբազան Քահանայապետը՝ Կոստանդնուպոլսոյ առաքելական նուիրակ անուանած է Ամալֆիի եպիսկոպոս Տօլչի Գերապայծառը, փոխանակ Արհի. Սարտի Գերապայծառին որուն ուրիշ պաշտօն մը պիտի տրուի Կ. Տօլչի Գերապայծառը, ծնած Զիվիթէլլա տ'Ալեանոյի մէջ 1867 Յուլիս 12ին, նախ եպիսկոպոս եղաւ Կուպլիշի, որ Կեդրոնական Ապենինեանց մէջ կը գտնուի: Պիտ ժ. Ս. Քահանայապետը ամբողջ չորս տարի անոր յանձնեց նուիրակութեան գծաւորին պաշտօններ Էքուաթէօրի, Պլիվիտիի և Բերուշի մէջ: Ամերիկայէն վերադարձին եպիսկոպոս անուանուեցաւ Ամալֆի վարդէմի և հռչակուար քաղբին, որուն մայր եկեղեցւոյ մէջ կը հանգչի Ս. Անդրէաս առաքելին մարմինը:

Նաթան անունը կրող հրեայ Ֆրանմասօնը, որ քանի մը տարի առաջ Հռոմի քաղաքապետ եղած, և կատարի կերպով կաթողիկէութեան և ի մասնաւորի Քահանայապետին դէմ արձակած նախատինքներուն և գործած չարութեանց պատճառաւ տրեւրահչակ դարձած էր, ապա Կաթողիկէ Հռոմայ միահամուռ և կուռ գործունէութեամբ թաւալլոր տապալած էր՝ ընտրութեանց պահուն, իր չարանեղ խճաղով ի միտին, և ամէն տեսակ հանրային պաշտօնէ ի բաց վտարուած: Այս ամօթայի վիճակին իբր դարման, իր եւանկիւնի ընկերներն խորհեցան կարկառուն պաշտօնով մը ցայտեցնել Նաթանի, իսկ թայէի ապօթաման զաւակին և խաւարակուռ Լօփերու տարտարոսատոհմիկ պատուելիին արժանիքը? ! և հաջ ըրին չորին զանիկայ Ֆրանմասօնութեան հըռ գերի դարձած Իտալիոյ պաշտօնէից կողմէ պատուիրակ անուանել տուին հիւսիսային Ամերիկայի մէջ կատարուելիք 1915ի Բանամայի Յուլահանգէսին Իտալիա վրդովեցաւ. բողոքեց այս խալտաւարութեան դէմ, բայց Լօփերը յաղթանակեցին և անցեալները Նաթան ուղեւորեցաւ ի Նիւ Ծօրք, իբր ներկայացուցիչ Իտալիոյ, և ընդունուեցաւ Իտալական մասօնական մարմիններէ: Բայց այդ փառքը յոյժ անցաւոր եղաւ: Քանզի այս անգամ գղղբեցան Միացեալ Նահանգներու տանուակեց միլիոն կաթողիկէայք՝ և վճարար որոշեցին բացէքբաց մերժել այդ ապօթաման հրեայ Ֆրանմասօնը, իբր ներկայացուցիչ Ամերիկայի մեծ ցուցահանգէսին, «Քանզի Նաթան քենամի մըն է Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ եւ ծանօթ նախաքի Սրբազան Հօր, եւ ամէն Կաթողիկէից անաղղոյ՝ ամբողջ աշխարհի մէջ: Ի՞նչ Նաթանը քենամի հանդիսացաւ կրօնական ազատութեան, ուստի եւ հակառակամարս եղաւ ամերիկեան սահմանադրութեան ռզոյն. եւ թէ այդ Էրեւս Նաթանը՝ անհանելի անճանաբարեւն մըն է Միացեալ Նահանգաց քանուակեց միլիոն կաթողիկէից»: Այս բողոքա-

գիրը շրկեցին Միացեալ Նահանգներու Նախագահին, ծանուցանելով թէ՛ կա՛մ Նաթան կը փոխուի և անոր տեղ արժանաւոր մէկը կը կարգուի ներկայացուցիչ, և կա՛մ Ամերիկայի Կաթողիկէները միաձայնութեամբ չպիտի մասնակցին ցուցահանգէսին:

Այս կորովի ընթացքը տհաճին տպաւորութիւն աւաջ բերաւ. արդիւնքը այժմէն իսկ յայտնի է. ի՞նչ սոսկալի և անուանարկիչ պատուհաս. «Աւաղ փառացս անցաւորի»:

ՀԱՅ-ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆ.— Յուլիս 26ին երեկոյեան ժամերգութենէն վերջը փառաւոր կերպով տեղի ունեցաւ Ս. Հաղորդութեան թափօրը, Ս. Աստուածածին աթոռանիստ եկեղեցւոյն մէջ: Ս. Հաղորդութիւնը կը կրէր Առհապատու Յովսէփ Արքեպիսկոպոս Ռաբոնեան, և Պ. Փոխանորդը՝ Եկեղեցին ի էր իսուռն շաղմութեամբ: Քարոզեց Գեր. Յովսէփ Վ. Սարուխանեան: Հանդէսը փակուեցաւ Ս. Հ. օրհնութեամբ:

— Նոյն օրը Քաթողիկոսի մէջ ալ նոյնպիսի թափօր մը տեղի ունեցաւ:

Յուլիս 27ին Հռոմէն Պոյի՝ հասաւ Գեր. Յ. Վ. Գաղեան աշակերտ Ուրբանեան վարժարանի, վարդապետ տատուածարանութեան և փրիսոփայութեան, որ մի քանի օրէն պիտի մեկնի իր հայրենիքը Սնկերբու:

Գեր. Յովսէփ Վ. ճամփեան կ'արտօնէ թիրթի հրատարակելու թէ՛ վերջին ապօրինի ժողովին անգամ ընտրուած ըլլալուն առթիւ ինքն ալ գրաւորապէս բողոքած էր՝ չառ որ անկ էր, յայտարարելով թէ կարելի չէ իրեն ծանօթ պատճառներու համար, մասնակցել այն ժողովոյ: Հետեւապէս ձեռքած է յիշեալ ժողովին անդամակցութիւնը, որովհետեւ Մեծաւորք արգիլած են բացարձակապէս ամէն քահանայից ընդունիլ նոյն ժողովոյ անդամակցութիւնը, ինչպէս յայտնի եւ որոշ է արդէն:

Նոյնպէս Գեր. Հ. Բարսեղ Ծ. Վ. Ջոտոյեան առանձին նամակաւ կը հաւաստէ թէ ինքն եւս իրեն զրկուած ընտրական հրաւիրագիրը յետ դարձուցած է, ըստ հրամանաց Հոգեւոր իշխանութեան բողոքելով եւ յայտարարելով թէ չի կրնար անդամակցել ըլլալ այնպիսի ժողովոյ, եւ թէ կ'ուզէ որ իր սոյն յայտարարութիւնը հրատարակուի Պատրիարքարանիս պաշտօնաթերթին մէջ:

ՆԻՐՔԻՆ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Սահմանադրութեան վերահաստատման Զ տարեդարձը Յուլիս 23ին մեծ շքով տօնուեցաւ ամէն կողմի Նոյն օրուան ամենամեծ հանգէտն եղաւ զօրանցքը որ տեղի ունեցաւ Լէվէնտ Զիթիլիի մէջ:

— Կայսրը ոսկի և արծաթ իմթիւնով շքադրամ տուաւ պատերազմական նախադար Էնֆեր փառայի:

ազգային տօնին օրուան զօրահանգէսին կանոնաւորութեանը համար:

* Երեսփոխոյնը Յունիս 22-ին կէս օրէն վերջ նիստ գումարեց Խալիլ պէյի նախագահութեամբ և պարբերութեան կողմէ զրկուած երկու նոր օրինակ գիծերը յանձնեց ձեռնհաս յանձնաժողովներուն: Յետոյ գրեթէ առանց վիճաբանութեան ընդունեց առողջապահական վարչութեան ելմտացոյցը: Հատուցութեան գումարն է 44,803,050 և ծախքերունը՝ 43,434,942 դրշ: Այս վարչութեան յատկացած վարկերուն մէջ կայ նաեւ 280,000 ոսկիի գումար մը, որ պահեստի գումարէն պիտի աւելուի և մաքրանոցներու շինութեան պիտի գործածուի:

Ելմտացոյցին ամբողջութիւնն ընդունուեցաւ միասնապէս:

Յետոյ Ժողովը քննեց և ընդունեցաւ 1303—1308ի փոխտտական զինուորներուն նկատմամբ պատրաստուած օրէնքին յարակից մասը, որ մէկ տարի կ'երկարաձգէ Եգիպտոս և արտասահման փախչող զինուորներուն շնորհուած 8 ամսուան պայմանաժամը կամ իրենց ծառայութիւնը կատարելու և կամ փրկանք վճարելու համար:

— Երեսփոխոյնը Յունիս 24ի նիստին մէջ Զորամի երեսփոխան Ազմի պէյ և Պօլուի երեսփոխան Նէճուֆի պէյ նախորդ Դահիլիէին դէմ ներկայացուցին երկու նոր ամբաստանադրեր որոնք յանձնուեցան Դ. Ճիւզին:

* Յունիս 25ին, իրիկունը ժամը 3 ու կէսին. Բ. Դրան առջև մահափորձ մը տեղի ունեցաւ Խալիլ Ապպաս Հիլմի փաշայի դէմ, որ հիւրամեծար զօր. Հիլմի փաշայի հետ արքունական բաց կառքով Եգիպտոսի ալքիւլէ յետոյ Շէյխ—Իւլ—Խալամին պաշտօնարանը կ'երթար, ետեւն ունենալով կոյսերական անձնապահ զօրքեր և երկրորդ կառք մը ուր կը գտնուէին Պլաշ գործակատար ձէլալէտտին փաշա և Խալիլի թուրքերէնի դիւանապետ Զէքի պէյ:

Խալիլին կառքը Բ. Դրան արտաքին վանդակորմէն դուրս ելլելուն պէս Մահմադ անունով քանտանայ երիտասարդ եգիպտացի մը տարճանակը ձեռքը՝ կառքին ետեւէն սկսաւ վազել և կրակել:

Խալիլը զարմացած ստքի կեցած էր. սակայն իսկոյն նստաւ, վանդի երեսէն զարնուած էր և արիւն կը հոսէր: Այդ միջոցին Զօր. Հիլմի փաշա ոտքի ելաւ և հրամայեց կենալ Ա. զօրաբանակին կեդրոնին առջև որ մօտը կը գտնուէին Մարգապանը սակայն, չէր կեցած, կառքին քովէն կը վազէր միշտ կրակ ընելով: Այդ միջոցին քաղաքային ոստիկան Սալիհ էֆ. իսկոյն ոճրագործին վրայ յարձակելով բռնեց, բայց երիտասարդը դէպ պարպեց ոստիկանին վրայ, որ վերաւոր գետինն ինկաւ: Նոյն պահուն ոճրագործը նորէն տարճանակ պարպած էր հաւանօրէն ձէլալէտտին փաշայի դէմ. անձնապահ հեծելազօրքերէն մէկը իսկոյն յարձակեցաւ երիտասարդին վրայ և սուրովը գանկը ճեղքեց, ոստիկաններ ալ կրակ ը-

րին: Ոճրագործը առանց բառ մը արտասանել կարենալու մեռաւ շորս վայրկեանի հոգեվարքէ մը ետքը:

— «Թանին» կ'ըսէ թէ Մահմադ Իր վարած թշուառ կեանքին վերջ մը առաւ նպատակով գործած է ոճիրը:

— Մահափորձին տեսն ձէլալէտտին փաշա ու Զօր. Հիլմի փաշա թեթեւապէս վերաւորուեցան: Անցորդներէն ալ վերաւորուեցան բաւական թիւով անձեր:

— Կայսրը Իր բժշկապետն ու Ա. Սենեկապետը Զուպուզլը զրկեց և Խալիլին սրպիսութիւնը հարցնել տուաւ:

— Օտար դեսպաններն ալ իրենց Ա. Թարգմանները զրկելով Խալիլին սրպիսութիւնը հարցնել տուին:

— Խալիլին վիճակը լաւ է: Դարմանող բժիշկներն են Տք. ձէլմի փաշա, Սիւլէյման Նաման փաշա, և Օրիսան պէյ, Վերջին երկուքը միշտ Զուպուզլու կը մնան: Խալիլը զուարթ է, բայց չի խօսիր, վանդի բժիշկները արգելած են ըսելիքը գրաւոր կը յայտնէ: Սնունդն է կաթ և հաւկիթ: Խալիլին մայրն ալ իր զաւկին մօտ կը գտնուի:

— Միւս վերաւորներուն վիճակն ալ լաւ է:

* Յունիս 28ին Աւստրիա—Հունգարիա պաշտօնապէս պատերազմ հրատարակեց Սերպիոյ դէմ հետեւեալ յայտարարութեամբ.

«Սերպիոյ արքայական կառավարութիւնը գոհացրեց կերպով չպատասխանեց Պելկրատի Աւստրիական զինուորին կողմէ 1914 Յունիս 10/23 թուականով իրեն տրուած ծանուցագրին, որով կայս. ու արքայական կառավարութիւնը հարկադրուած է ինքն իսկ պաշտպանելու իր բաւուրներն ու շահերը, և այս առթիւ դիմելու գինու զօրութեան: Ուրեմն Աւստրիա—Հունգարիա այս վայրկեանէն իսկ ինքզինքը պատերազմի մէջ կը նկատէ Սերպիոյ հետ»:

Աւստրիոյ—Հունգարիոյ

Արտաքին գործոց նախարար

ԿՈՄՍ Պէրթուլ

— Աւստրիական զինուորները սերպ հողը մտնելով սկսան տիրել քաղաքներուն:

— Գերմանիա պատերազմի պատրաստութիւն կը տեսնէ:

— Ռուսիա զօրահանութիւն կ'ընէ:

Աւստիկ ամբողջ բովանդակութիւնը Աւստրիոյ կողմէ Սերպիոյ տրուած ծանուցագրին.

«1909 Մարտ 31ին վիեննայի սերպ դեսպանը իր կառավարութեան հրամանով հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ աւստրիական զինուորական թեալին»:

«Սերպիա կը խոստովանի թէ իր բաւուրները չլիարժեքացան Պօնիա—Տէրսէքի մէջ առաջ բերուած կատարուած իրողութեամբ եւ հետեւաբար պիտի համակերպի տէրութեանց կողմէ տրուելիք սրբեւէ

որոշման Պերլինի դաշնագրին 28րդ յօդուածին համաձայն:

Սերպիա համակերպելով Տէրութեանց խորհուրդին, հիմակուքնէ կը խոստանայ թողուլ բողոքողի ու ընդհարողի իր ընթացքը Պօնա-Հէրսէքի կցման նկատմամբ վերջին աշունէն ի վեր, եւ նաեւ յանձն կ'առնէ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ նկատմամբ իր արդի քաղաքականութիւնը փոխել, որպէս զի ասկէ վերջը իբր լաւ դրացի ապրի Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ:

Այդ, վերջին տարիներու պատմութիւնը եւ մանաւանդ Յունիս 28ի ցաւալի դէպքերը ցոյց տուին թէ Սերպիոյ մէջ խռովարարական շարժում մը կայ, որուն նպատակն է Աւստրիա Հունգարիայէն անջատել անոր երկիրներէն քանի մը մասեր: Շարժումը որ Սերպ կառավարութեան աչքին տակ առաջ եկաւ, Սերպիոյ երկիրներէն անդին ալ երեւան եկաւ ահաբեկութիւն արարքներով, ոճրափորձերու շարքով մը եւ սպանութիւններով:

Սերպ կառավարութիւնը ոչ թէ չգործադրեց 1909 Մարտ 31ի իր յայտարարութիւններով ըրած խոստումները, այլ շարժումը քննելու մասին ալ բան մը չըրաւ: Աչք դնեց զանազան ընկերութեանց եղբունական արարքներուն՝ ուղղուած Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դէմ. նաեւ թողաւ գլխաւոր նպատակն մամուլին սանձարձակ լեզուին, ոճրին հեղինակներուն փառաբանութեանը, սպանութիւն եւ պաշտօնատարներու մասնակցութեանը խռովարարական շարժումներու եւ փաստաւոր բողոքականտի մը հանրային կրթութեան մէջ: Վերջապէս ներդաշնակութիւնը այն բոլոր ցոյցերուն որ կրնան սերպ ժողովուրդը մղել ատելութիւն սնուցանելու Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դէմ եւ անարգելու անոր հաստատութիւնները:

Սերպ կառավարութեան այս մեղապարտ ներդաշնակութիւնը նոյն իսկ դադարած չէր այն միջոցին երբ վերջին Յունիս 28ի դէպքերն ամբողջ աշխարհի հաստատեցին անոր աղետալի հետեւանքները:

Յունիս 28ի ոճրին հեղինակներուն յայտարարութիւններէն կ'երեւայ թէ Սերպիոյ մարդասպանութիւնը Պերլիտի մէջ սարքուած էր, թէ մարդասպաններուն ունեցած գէնքերն ու պայթուցիկները անոնց տրուած էին «Նարոտնա Օպրանա»ի մասնակցող սերպ սպաներու եւ պաշտօնատարներու կողմէ եւ թէ ոճրագործներուն ու անոնց գէնքերուն Պօնա փոխարկութիւնը դիւրացուցած էին սերպ սահմանափակին մէջ պաշտօնեաները:

Վերջ յիշուած քննութեան արդիւնքները թոյլ չեն տար որ աւստրիականացի կառավարութիւնը աւելի շատ ատեն շարունակէ իր երկայնամտութիւնը ու սպասողական ընթացքը որուն վերջին տարիներս կը հետեւէր Պերլիտի մէջ կեդրոնացած շարժումներուն հանդէպ, ուրկէ աւստրիա-

մաճառ հողին վրայ կը տարածուէին: Այդ արդիւնքները ընդհակառակն կը պարտադրեն իրեն վերջ մը տալ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ անդորրութեանը յաւիտեական վտանգ սպառնացող արարքներուն: Այդ նպատակին հասնելու համար է որ աւստրիականացի կառավարութիւնը կը հարկադրուի սերպ կառավարութիւնէն պահանջել պաշտօնական յայտարարութիւն մը թէ՛ կը դատապարտէ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դէմ ուղղուած բրթականտը՝ այսինքն Աւստրիոյ-Հունգարիոյ մասը կազմող երկիրները անջատելու հակուսներուն ամբողջութիւնը. նաեւ թէ կը խոստանայ ամէն միջոցներով քննել եղբունական ու ահաբեկութիւն ալ դրթականտը:

Սերպ կառավարութիւնը այդ խոստումին հանդիսական հանգամանք մը տալու համար պէտք է որ պաշտօնաթերթին Ա. էջին մէջ Յունիս 13/26 թուականով հրատարակէ հետեւեալ յայտարարութիւնը.

Սերպիոյ կառավարութիւնը կը դատապարտէ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դէմ ուղղուած բրթականտը՝ այսինքն ամբողջութիւնը այն հակուսներուն որով վերջերս կը տեսնան Աւստրիա-Հունգարիայէն բաժանելու անոր մաս կազմող երկիրները. նաեւ թէ անկեղծօրէն կ'ողբայ ոճրագործական այդ արարքներուն աղէտալի հետեւանքներուն վրայ:

Սերպ կառավարութիւնը կը ցաւի որ սերպ սպաներ ու պաշտօնատարներ մասնակցած են վերոյիշեալ բրթականտին եւ այդպէս վտանգած են այն բարի դրացնութեան յարաբերութիւնները զորս սերպ կառավարութիւնը հանդիսաւորապէս խոստացած էր 1909 Մարտ 31ի իր յայտարարութեամբ:

Սերպ կառավարութիւնը, որ կը մերժէ միջամտութեան ամէն փորձ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ու եւ մասին ժողովուրդներուն ճակատագրին համար, պէտք կը համարի բացարձակապէս ազդարարել Սերպիոյ սպաներուն, պաշտօնատարներուն եւ բոլոր ժողովուրդեան թէ ասկէ վերջը խստիւ պիտի վարուի այդ տեսակ արարքներ ունեցողներուն դէմ. նաեւ ամէն կերպով պիտի քանայ դէպքերուն առաջին առնել ու զսպել:

Այս յայտարարութիւնը միեւնոյն ատեն Սերպիոյ բանակին պիտի հաղորդուի Վեհ. թագաւորին հրամանագրովն եւ սերպ բանակին պաշտօնաթերթին մէջ պիտի հրատարակուի:

Սերպ արքայական կառավարութիւնը յանձնառու կ'ըլլայ նաեւ 1. Ձեռքի ամէն հրատարակութիւն որ միապետութեան դէմ ատելութիւն եւ արհամարհանք կը գրգռէ եւ որ ընդհ. կերպով ուղղուած է անոր հողային ամբողջութեան դէմ, 2. Անմիջապէս լուծել «Նարոտնա Օպրանա» ըսուած ընկերութիւնը, գրաւել անոր բրթականտի միջոցներն եւ նոյն եղանակաւ վարուիլ Սերպիա գլխաւորած ուրիշ ընկերութիւններու հանդէպ որոնք Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դէմ բրթականտ կը մղեն:

Սերպ կառավարութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք պիտի առնէ, որպէս զի լուծեալ ընկերութիւնները չկարենան իրենց գործունէութիւնը շարունակել ուրիշ անուան եւ ուրիշ ձեւի տակ: 3. Սերպիոյ հանրային կրթութեան, ուսուցչական մարմնոյն եւ կրթական միջոցներու մասին, Զինել ինչ քան որ կրնայ ծառայել Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դէմ բոլորական մղելու: 4. Զինուորական ծառայութեան եւ ընդհանուր կերպով զինուորական վարչութիւնէն հեռացնել Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դէմ բոլորական մղող սպաններն եւ պաշտօնատարները, որոնց անուններն եւ արարքներն աւստրիական վարչութիւնը իրեն կը վերապահէ հաղորդել սերպ կառավարութեան: 5. Ընդունիլ Սերպիոյ մէջ գործակցութիւնն աւստրիական կառավարութեան պաշտօնատարներուն, միապետութեան հողային ամբողջութեան դէմ ուղղուած խռովարարական շարժումը շնչելու համար:

6. Դատական քննութիւն մը կատարել Յունիս 28ի դաւադրութեան այն կուսակիցներուն դէմ, որոնք սերպ հողին վրայ կը գտնուին: Աւստր. կառավարութեան կողմէ ղրկուած պաշտօնատարներ պիտի մասնակցին այդ նպատակաւ կատարուելիք հետազոտութիւններուն:

7. Անմիջապէս ձեռքալալել հրամանատար Վոյտ Թանքսիչն եւ սերպ պետական պաշտօնային Միլան Սիկանովիչ անուն անձը, որոնց մեղսակցութիւնը հաստատուած է Սերպիոյի ոճրին նախաքննութեան արդիւնքներուն համաձայն:

8. Ազգու միջոցներով արգիլել սերպ իշխանութեանց գործակցութիւնը ղէնքի եւ պայթուցիկ նիւթերու ապօրէն առեւտուրին մէջ, արձակել եւ խլստիւ պատժել Շապաքի եւ Լոսնիքայի սահմանագլխին վրայ ծառայող պաշտօնատարները, որոնք օգնած են Սերպիոյի ոճրին հեղինակներուն, սահմանագլխէն անոնց անցքը դիւրացնելով:

9. Աւստր. կառավարութեան բացատրութիւններ տալ սերպ բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն թէ՛ Սերպիոյ եւ թէ՛ արտասահմանի մէջ ըրած

անարդարանալի խօսքերուն վրայ: Այս պաշտօնատարները իրենց դիրքին հակառակ վարանած չեն յունիս 28ի ոճրէն ետք տեսակցութիւններու միջոցին թշնամական եղանակով արտայայտուիլ ընդդէմ աւստրիական միապետութեան:

10. Վերջապէս տնյապաղ իմաց տալ աւստր. կառավարութեան թէ վերայիշեալ կէտերուն մէջ պարունակուած միջոցները գործադրուած են: Աւստրիական հարակաւ կառավարութիւնը պատասխան մը կը սպասէ սերպ կառավարութեան առաւելելի մինչեւ այս ամսոյ 25ը, շաբաթ իրիկուան ժամը 6ին:

— Սերպիոյի ոճրին նախաքննութեան արդիւնքներուն վերաբերեալ յիշատակագիր մը կըցուած է այս ծանուցագրին, յոր եւ 8րդ կէտերուն մէջ յիշատակուած պաշտօնատարներու մասին:

* Վերահսկիչ Հօֆ պէյ, որուն ուղեւորութիւնը յետաձգուած էր, երկրորդական քննիչ Բէյամ պէյն եւ միւս հետեւորդներուն հետ, Յունիս 2ին Տրապիզոն ուղեւորեցաւ ռուսական «Սեդարէվիչ Ալէքսի» չորս հետեւով: Հօֆ պէյ կարինէն անցնելով Բուդէ պիտի երթայ եւ հոն պիտի հաստատուի:

— Վերահսկիչ Հօֆ պէյի հետ Բուդէյ ուղեւորեցան անոր հետեւորդները՝ դիւանապետ Մ. Լափիւնա Պէր եւ քարտուղար Մ. Օլաֆ Տալ ու Ռանկվալս Կոֆ: Վէսթէնէք պէյ ալ իր հետեւորդներուն կազմութեան ետքը ճաբայ պիտի ելլէ, այսինքն քսան օրէն:

* Մերսիկայի նախագահ Հուլիան հրաժարեցաւ, տեղը ոնցաւ Քարապաեալ որ անցեալ օր ընդունեց օտար ղեկավարները ազգ. պալատին մէջ: Դեսպանական մարմինն երէց անդամը՝ Սպանիոյ դեսպանը յոյս յայտնեց որ Մերսիկա ձեռք պիտի բերէ իրեն համար այնքան բաղձալուծ խաղաղութիւնը, նաեւ վստահութիւն յայտնեց թէ նախագահ Քարապաեալ ուրքան ասան պաշտօնի վրայ մնայ, ամէն ջանք պիտի ընէ շուտով վերջ տալու համար խռովութեան: Սպանիոյ դեսպանին բանախօսութեանը նախապէս հաւանած էին միւս ղեկավարները: Նախագահը պատասխանեց թէ ամէն կերպով պիտի աշխատի խաղաղութիւնն եւ բոլոր Մերսիկայիներուն միութիւնն իրականացնելու համար:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ն

Դէպքեր եւ սկզբունքներ	481
Հին վաւերացումներ	484
Եօթնեակ Գրիսոնէի	486
Գիտական	487
Լուրսա տղրու կիսերէն	489
Լուրսէ նամակ	492
Տեղեկագրական	493

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ

ՅՈՎԼ. Ծ. Վ. ԿԵՏԻԿԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄ ԲԱԳՐԱՊԵՏ

ԳԵՐՈՐ Ծ. Վ. ԹԵՐԶԻՊԱՆԵԱՆ

Հղումն է. Առնագանգ Զարաթերթի, Բերա, Պայքամ փողոց թիւ 5, Կ Պոլիք

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Թուրքիոյ համար տա-
րեկան՝ 40 դհկ. արծ. վեցամսեայ՝ 20.— մէկ թիւ՝ 1 դհկ.— Արճաւան-
ման տար. 3ր. 10. վեցամս. 5.— Վճարմունք կանխիկ են:

ՀԱՍՏԷ.— Կարողիկէ Արճաւանգ, Բերա, 5. Պայրամ փողոց 5, 4.
Պոլիս:

GATOGHIGUÉ ARTZAKANK

Péra, 5 Rue Baïram 5

Constantinople

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ.— 1.— Արճաւանգ կը հրատարակուի
Շաբաթ օրերը: 2.— Խմբագրութիւնս պարտաւորեալ չէ ան-
պատճառ կամ նոյնութեամբ հրատարակել իրեն զրկուած ու եւէ
յօդուած: 3.— Կեդծանունով զրկուած յօդուածներու հեղինակը
կը պարտի իր իսկական անունը ծանուցանել խմբագրապետին:
4.— Ձեռագիրները ետ չեն դարձուիր: 5.— Յօդուածներու
ձեռագիրները պէտք է գրուած ըլլան թուղթին մէկ կողմը մի-
այն: 6.— Ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմանագրութիւնք
կը կատարուին: 7.— Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է
անհրաժեշտ երկու դահեկանի նամակադրոյժ ի միապէս զրկել:

Տարր. Սկզբունք Քրիստ. Վարդապետութեան. գին 2 դհկն.:

Տէր Կոմիտաս Քահանային վարքը. գին 5 դհկն.:

ՏՊԱՐԱՆ Կարողիկէ Արճաւանգի Բերա, 5 Պայրամ փ. 5: Տպարանս ըստ ամենայ-
նի ճոխ և ի վիճակի է օր և իցէ տպագրական գործոց համար: Կը տպուին ամեն առ-
օտէ ծանուցմունք, զիրքեր, տետրներ, հրաւիրագիրներ, քարդեր, քարդ-տարեաներ,
մահազդներ, եւն. եւն.: Գրները անմիջեւի կերպով աժան են: Գեղեցկագիտական ճա-
շակի և տպագրական մաքրութեան կողմէ յաճախորդները անտարակոյս գոհ պիտի
մնան:

WIENER BANK-VEREIN

FONDÉ EN 1869

Capital entièrement versé 150.000.000 de couronnes

Réserves: 49.000.000

SIÈGE CENTRAL:
VIENNE I. Schottenring

SUCCURSALES:

EN AUTRICHE-HONGRIE: *Agram, Aussig, Bielitz-Biala, Bozen, Bruenn, Budapest, Budweis, Czernowitz, Drohobycz, Friedek-Mistek, Graz, Innsbruck, Jaegerndorf, Karlsbad, Klagenfurt, Krakau, Lemberg, Marienbad, Meran, Oest, Nowosielitza, Pardubitz, Pilsen, Prag, Prossnitz, Przemyśl, Salzburg, St. Poelten, Stanislaw, Tarnopol, Tarnow, Teplitz, Teschen, Villach, Wr. Neustadt, Zwittau.*

EN TURQUIE: *Constantinople et Smyrne.*

SUCCURSALE DE CONSTANTINOPLE

*Siège à Galata, Place du Pôht de Karakeuy
Agences à Stamboul, Péra et Scatiri.*

Le Wiener Bank-Verein fait toutes opérations de Banque et notamment :

Avances en Compte-Courant contre dépôt des titres, effets de commerce ou marchandises;

Escompte d'effets de commerce;

Achat et vente de change sur l'Etranger;

Emission de lettres de crédit et ouverture d'accréditifs simples et documentaires;

Paievements télégraphiques en Turquie et à l'Etranger;

Encaissement d'effets, de coupons, d'obligations amorties ou favorisées aux tirages;

Exécution d'ordres de Bourse sur place et à l'Etranger;

Ouverture de Comptes-Chèques et de comptes-dépôts à intérêt;

Garde de titres, marchandises etc.

Achat de vente de monnaies diverses, matières précieuses, monnaies d'ornements;

Caisse d'Epargne à 3. $\frac{1}{2}$ % d'intérêt.

Location de coffre-fort (à Galata et à Stamboul).

UN BUREAU DE VOYAGE (Représentant des Chemins de fer de l'Etat Autrichien) est attaché à l'Agence de Péra et délivre des billets pour tout l'Univers. Les voyageurs y trouveront toutes facilités possibles et tous renseignements désirés.